

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23954
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	92
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 92

ERSLEEP
TO
PART

oversleep (the right time for anything) vb

समुपविश समुपविशति

R.

overspread (said of light) vb आतन P RV

अवतन अवतनोति

VarBrS

अन्वातन

VS

अनुसन्तन

अवच्छद

अवच्छादयति

KātyŚr, etc

समाच्छद

caus

समाच्छादयति

MBh

आभिभू

पृ

caus

पूरयति

(Dhātū)

33.126) पूरयते MBh, Kāv, etc .

to overspread as with a web (said of a cloud-like mass

mass of arrows filling the air) वे cl 1 वयति, वयते

Bhatt.

overspread adj अवतत MBh, etc अवच्छन्न

BhP, Kād, etc समाकीर्ण MBh, R आकीर्ण

Mn 6.51, MBh, etc आवृत आचित

MBh, etc परिक्षिप्त MBh, R, etc परिवीत

RV, etc पूरित W समाचित MBh, Kāv.

etc सम्प्लुत MBh, BhP .

completely overspread समुदध्वस्त R entirely o.

समनुप्राप्त MW o. by the sun's rays सूर्यतिपपरिक्षिप्त

MW o. with निचित MBh, Kāv, etc आक्रान्त

(instr) Hit, etc o. with a cloth धृतपट W o.

with clouds मेघावतत Suśr घनावरुद्ध

घनावरुद्ध W o. with lustre प्रभापल्लवित Vikr

partly o. with clouds अभ्रात्रिप्त f(ई) Pān 4.1.51

overspreading the world (said of light) ~~लोकाभिभाविन~~

लोकाभिभाविन

mfn MW .

wishing to overspread आतितोसु mfn Sis .

overstep vb अतिक्रम व्युत्क्रम व्युत्क्रामति

Ragh संक्रम संक्रामति, संक्रमते SankhBr

समुत्क्रम समुत्क्रामति, समुत्क्रमते MBh

उलङ्घ्य caus उलङ्घयति Megh, Kathās, Rajat, etc

(bounds of) विलङ्घ्य caus विलङ्घयति MBh, ~~MBh~~

Kāv, etc

लङ्

caus or cl 10 (Dhātup 33.87.121)

लङ् यति

Yājñ, Kāv, Rajat

अती cl 2 अयेति

अतिस्तिद्य

व्यातिव्रज

व्यातिव्रजति

Pāncat.

overstepped adj

विलङ्घित

लङ्घित

MBh,

Kāv, etc .

to be overstepped

विलङ्घनीय W .

overstepping adj विलङ्घिन Bagh, Kavyād .

overstepping n अतिक्रमः, अतिक्रमणम् —

व्यतिक्रमः Caut, In, Bbh, etc — अतिपादः

TBr .

overstepping limits मर्गादाव्यतिक्रमः Pāncat o. the

(right) time वेलातिक्रमः Pāncat .

overstraining n साहसम् (ifc f आ) Car.

overstraining one's self साहसिक mf(ई)n Car.

overtake vb उदश उदशोति Ā _____

अनुव्यश SBr _____ अनुसमश SBr _____ अतिचर

_____ अती cl 2 अशति _____ अधिगम _____

अभितृ MB 7.280 _____ अभिद्रा PM 8.47.7

_____ आप् आप्तेति Ā PV, AV, SBr, etc _____

निरुध् निरुणद्धि, निरुन्धे

Mricch 1.20

पादानुसारेण उप लभ Malatīm परिक्रम

परिक्रमति, परिक्रामति (rarely परिक्रमते) R .

seeking to overtake नेमन्निष् मfn / sc इन्द्र

said of praises) R 1.56.2 to o. any one अवनक्ष

(gen) RV 1.180.2 to o. in flying अभिपत Bh 8.

1910 .

to be overtaken by हा pass हीयते (ep,

also हीयति) (ins r) Bh .

overtaken adj आप्त SBr .

to be overtaken लङ्घनीय Sak difficult to ~~be~~ be

o. दुशपन RV 10.95.2 .

overtaking adj अतिपातिन् — प्रबान्धान

RV .

' overtaking ' a chariot रथतुर PV o. all

others (said of Parjanya) पुरोबलाक ShadvBr .

overtaking n अतिचारः .

overtaking an adversary's chariot परितक्मया .

overthrow vb पराहन् पराहन्ति RV, MBh

निवृह caus निवृहयति RV, MBh, etc

निवृह निवृहति RV पत caus पातयति

(ep. also पातयते) MBh, R, etc पराजि

पराजयते MBh, Kāv, etc पराभू caus

पराभाषयति AV, Br, etc — भंश caus भंशयति

भाषयति KātyŚr, 13h, etc — निध्वंस caus

निध्वंसयति RV 10.73,6 — निवप निवपति RV, VS

— निस्तृ RV — न्युञ्ज न्युञ्जति SV, AV, Br

— परिवृत caus Ā Hariv — समुत्सद caus

समुत्सादयति 13h, R — विद्नु caus RV — स्तृ

cl 5 स्तृणोति, स्तृणुते RV, AV, Br, Up .

to be overthrown रथ, रन्ध cl 4 (Thatup 26)

84) रथयति RV, AV — व्युत्सद व्युत्सीदति MW

overthrow n पराभवः ŚBr, MBh, Kāv, etc _____

पराभूति f AV, Kāv, Pur _____ पराभावः MBh _____

निग्रहः Kāv _____ भङ्गः Hit, Kām, Yājñ, Sch _____

विपर्ययः Kāv _____ विपर्ययः GrS .

' overthrower ' (an enemy) n शत्रु m ParGr ' _____

(an enemy, etc) शत्रु m RV, etc .

' overthrower of Māra ' (H. of a Buddh) माराभिभु

overthrowing adj निष्ठुर RV.

overthrowing n निपातनम् 'n, Bbh ____ (the

act of) सनिवर्हणम् Kām ____ उच्चारणम् Bhp ____

साह्यम् ____ स्तुति f Bbh, Kath .

overthrown adj निपातित MBh, etc पातित

H, Kalid, etc पराजित RV, etc शातित

MBh स्तुत Kath .

where the warriors are overthrown निक्षत्रिय

Pharnasarm .

to be overthrown निपात्य भाश्य RV

स्तय SBr स्तय AitBr. .

not to be overthrown अनप्त f(आ) sis .

overthrowing निपात्य ind MBh, BhP .

overtopping n अधिरौहः .

overturn vb विपर्यस्य विपर्यस्यते SBr, Gaut,

~~पर्यस्य~~ पर्यस्यति, पर्यस्यते SBr, Mn, Kothās

~~पर्यह~~ पर्यहति SBr, SankhSr ~~समुत्साद~~

caus समुत्सादयति MBh, R .

to cause to be overturned विपर्यवृत् caus

विपरीवर्तयति TS .

overture n पूर्वरङ्गः ० is 2.8, Paśar, Sāh, etc .

overturned adj पर्यस्त Bhartr: — अपवृत्त

— उत्सादित MBh, etc .

overturning n विपर्यासः GrS — (the act of

उत्सादनम् MBh, R, Bhag — विवर्तनम् MW —

संक्षोभः MBh, Kāv, etc .

the overturning of a cart शकटाच्छादनम् BhP .

overweight n आधिक्यम् .

overwhelm vb आप्लु caus आप्लावयति MBh,

Hariv, Mn, etc, ~~समाप्लु~~ समाप्लवते MBh, ~~समाप्लवते~~

समभिप्लु समभिप्लवते MBh, R _____ मज्ज caus

मज्जयति SBr, etc _____ असृ _____ (said of

sorrows, etc) अभिपृ _____ निहन् निहन्ति RV, etc.

' to overwhelm with ' (e g with arrows) वृष्

A (with instr) _____ समववृ समवकिरति MBh, R

R, BhP .

overwhelmed ad. समाप्लुत MBh, ~~समुपप्लुत~~

R, ~~अभिप्लुत~~ MBh, etc, ~~समभिप्लुत~~ MBh _____

निमग्न MW _____ संरब्ध MW _____ (by)

परिप्लुत (instr or comp) MBh, Kāv, etc _____

सममग्न (comp) MBh, R _____ (by calamity)

व्यसनान्वित, व्यसनाप्लुत MW _____ (with misfortune)

सम्परिप्लुत f(आ) MBh .

overwhelmed with consternation साध्वसविप्लुत MBh

wholly o. by परायत्त f(आ) (ifc) Kād, Bālar hav-

ing the face o. with grief परितप्तमुख Bcar .

overwhelming adversaries अन्यतरयजायिन mfn

ŚBr 14 .

overwhelming n मज्जतम MBh .

so as to overwhelm अतिष्ठिचम ind Wairā .

overwork vb प्रादि caus प्रादियति Nir 6.32 .

overworking one's self साहसिक mf(इ) n Car .

Ovieda verticallata અડ્ડારવલ્લરી, આડ્ડારવલ્લી .

oviparous n અણ્ડસૂ f.

any oviparous animal (appearing first as an egg)

દ્વિજઃ

Mn, MBh, etc _____ (as bird, snake, etc)

દ્વિજન્મન

mfn L.

owe vb अपमे cl 1 अपमयते Paṇ 3.4.19, Sch.

to owe anything to धृ cl 1 धरति, धरते

(Dhātup 12.3) more commonly धृ caus धारयति,

धारयते (acc dat or gen) MSh .

money owed ऋणम् MSh, In, Yājñ .

owing to आगत्य (gen) Divyāv .

owing adj दायिन् (ifc) (acc) Pāṇ 2.3.70,

3.3.170, Kās̄ .

owing a sum to धारय (gen) (dat) L .

owing to सम्प्राश्रयात् .

owl n I उलूकः RV 10.165.4, AV 6.29.1, VS, TS ,

Mbh, Mn, etc कौशिक mfn Susr, WarBrS, Pañcat,

etc यूकः Pañcad 1.42, Subh .

II आलु m L कनकाक्षी L _____

कनि m L काकभीरु m L काककृकः L

काकपैरिन m Mahīdh on VS 24.23 काकारि

m L कुधि m Gal कुलाकः L _____

कुशि m L कुशिकः L रवर्गला RV

7.104.17, Kaus दधरः BR धातिविहगः,

घातिपशिन m L — चौदशिनः L —

तामसः L — तिमिरारिपु m Subh —

दिवाकीर्ति m L, दिवाब्धः Pañc, दिवाभीतः Kum 1.12

— ध्वाङ्गराति m L — नक्तचारिन् m

— नखाशिन् m L — निशाचरः L —

निशाटः L, निशादर्शिन् m L — पीरु m L

— पेचकः — बहुस्वनः L — भीरुकः

L — महापक्षी L — रक्तनासिकः L —

रूपनाशकः L — क वक्रनासिकः L —

वायसान्तकः MBh _____ वृकः L _____

शक्रारण्यः L _____ शतमखः A _____ शतमन्यु

m A _____ हका VarBrS _____ हिका L _____

हरिनेत्रः L _____ हरिलोचनः L .

coming from an owl कौशिक mfn Susr ' con-

quering the o. ' (the crow) हलूकजित् m High having

the shape of the tail of an o. हलूकपुच्छ mf(ई)n

Pat having the shape of the wing of an o. हलूकपक्ष

mf(ई)n Pat the hooting o. महापक्षिन् m L a hostile

o. regarded as an o.'s enemy प्रत्युलूकः BhP a kind of o.

उलूकः AitBr 2.7.10, Nyāyam — हलूकचैरी

VarBrS — कुम्भोलूकः MBh 13.5499 — पिडुलिका

Var, पिडुलिका — पौचिका Hariv, (v.l. पिचक

and पेचुक) — बृहद्रूपः L a kind of small

o. शुद्रोलूकः L — बृहद्राविन m L —

भयंकरः L — वृक्षाश्रयिन् m L the natural

enmity between the o. and the crow काकौलूकिका

Pāṇ 4.3.125, Kāś 4.2.104, Pat on Vārtt 21 ' o.-enemy '

(a crow) व्यूकारि m L ' o.'s enemy ' (a crow)

उलूकारि m L a screech-o. विशालाक्षः L a small

kind of o. पिङ्गलः L a small o. डुण्डुलः L —

शाकुनेयः L — शशुलूकः Say on PV 7.104.22 .

' abode of owls ' (N. of a tree) कौशिकराजः

L ' enemy of o. ' (a crow) कौशिकराति,

कौशिकारि m L a number of o. औलूकम् gana

श्वण्डिकादि Pan 4.2.45 .

owlet n शुशुभकः Say on RV 7.104.22 .

own vb ईडा cl 2 ईष्टे ed, ईशी RV, MBh,

Bhatt _____ अभिज्ञा अभिजानाति, अभिजानीते

_____ पत cl 4 (Phātup 26.50) पत्यते PV _____

परिगक्ष परिचष्टे MBh _____ प्रतिज्ञा प्रतिजानाति,

प्रतिजानीते RV, AV, MBh _____ संवृज संवृष्ट

(rarely RV) RV, SBr, Up — संज्ञा संज्ञानाति,

संज्ञानीते

Pāṇ 1.3.46, Sch .

' to make anything one's own ' स्था caus

स्थापयते

स्थापयति, (with स्वीकृत्य) — विषयीकृ

विषयीकरोति

Hear to make one's o. आत्मसात (ind)

कृ आत्मसात्करोति

— हस्तकृ हस्तकरोति

सम्प्रसाध

caus सम्प्रसाधयति

— स्पृश

cl 6 (Dhātup 28.128) स्पृशति

(m c also स्पृशते)

Bh 4.135

to make subject to one's o. will

स्वतन्त्रय

Nom. Bagh .

own adj I स्व f(आ) RV, etc स्वयं

f(आ) Kāv, Pur, etc स्वकीय MBh, Kāv, etc

स्वगत Hariv, Kāv, Kathās, Vedāntas, BhP स्वज

f(आ) RV, R स्वजनान RV प्रातस्विन, f(इ)

KātyŚr, Sch नैज Hariv, BhP मूल L,

निज औरस f(इ) Susr औरस

II आवश्यक कारिणीक निषण पौर

f(आ) RV, etc विजावन RV.

accompanied by one's own people स्वयन्नायुत MW acc

according to one's o. wish स्वेच्छा (ibc) Das, ind

Kathās, स्वेच्छम Chandom स्वेच्छा (ibc)

स्वेच्छया ind VarBrS, Kathās, MārkaP, etc स्वेच्छातः

ind Kathās, Hit the act of seeing with (one's own)

eyes साक्षाद्दृष्टि f Sarvad being one's o.

स्वभूत Sāy belonging to one's own village स्वभूतम्

Vop dependent on one's o. will स्वेच्छाधीन MW de-

'devouring his o.' (N. of a demon) निजघ्वाशः Hariv

doing one's w. स्वकृत BhP doing what is right in

one's o. eyes स्वच्छाचारः MW done with ~~one's~~ one's o.

wealth स्वाधिति MW dying at one's o. will स्वच्छाचारः

each according to (his, her, their) o. यथायथं f(आ)

MBh, Ausr each on (his, her, their) o. account यथायथं

ibc ~~यथायथं~~ ind ŚrS, Gaut, MBh, etc endowed with

one's o. form स्वच्छाचारः W an enemy being in one's

o. self निजशब्द m R an enemy in one's o. ~~दण्ड~~ ~~दण्ड~~

country निज (with रिपु m) Hit everyone

brilliant in his o. way स्वस्वरत्नि pl Singhās every-

one possessing his o. यथास्व f(आ) MBh, Susr exist-

ing by its o. nature or essence सांशित्वा f(इ) Śamk

fettered by one's o. works निजकर्म नवान MW for

one's o. ~~द~~ sake निजायम् ind MW from one's o. share

स्वर्तः शान् the giving of one's o. property स्वर्तः

Jaim. going one's o. way स्वैतु RV going/one's/o/o/o

स्वयन् RV having an o. consort स्वयन् AV

having death in one's u. power स्वैकामृत्यु having

one's o. object स्वार्थिक MW held by one's o. hand

स्वहस्तेन Naish her o. स्व f(स्व) RV, etc his

o. निज स्व स्व f(स्व) RV, etc in one's

o. form स्वयन् ind BhP in one's o. way स्वयन्विज्ज

ind BhP a limb of one's o. body स्वयन् Kāv,

(ibc) Das, स्वयम् ind Kathās, Chandom स्वतः

ind MBh, Ragh, Kathās, etc स्वयम् ind RV, etc

स्वयम् ind MBh, Vas, Kāv, etc of one's o. coun-

try निज f(आ) of one's o. kind स्वजाति Pañcat

of one's o. self स्वतः MBh, Ragh, Kathās, etc of

one's o. party निज f(आ) one's o. स्व

f(आ) RV, etc स्वकीय MBh, Kāv, etc, स्व

f(इका), अका) Mn, MBh, etc, स्व, स्व-कारण Kāraṇḍ

आशीर f(अ) Yājñ 2.85, R, etc आशीर

MBh 1.4712 आशीर f(अ) Lalit नीर

f(अ) RV one's o. act आशीर n one's o.

army आशीर Suśr one's o. & ste आशीर f Mn,

Pāṇcat one's o. choice आशीर ŚBr one's o. coun-

try आशीर MBh, R, Pāṇcat, etc one's o. eye आशीर

n Bhag one's o. family आशीर f Mn, Pāṇcat one's

o. goods आशीर (ifc f(अ) RV, etc आशीर

MBh, Kāv, etc one's o. hand स्वरस्तः Ratnāv, Hit,

etc one's o. kin स्नज्जाति f W one's o. kind स्नजाति

~~in~~ f Suśr one's o. kindred स्नज्जाति f W one's o.

limb स्नाहोम Kāv, Yogas, etc one's o. lord स्नपति

m RV one's o. natural state स्नप्रधानता mW one's o.

people स्नजनः KātyŚr, MBh, Kāv, etc स्नजनः

m pl MBh स्नकः m pl Mricch, BhF निजाः

m pl Rājat one's o. performance स्नप्रधानता Hit स्नप्रधानता

one's o. person तेन m RV one's o. profit आमाहितम्

L one's o. province स्वविषयः Br̄ArUp, Sch one's o.

range स्वगीतः Pear 1.13 one's o. school स्वतन्त्रम्

Suśr one's o. (son) रेतज MSh one's o. sphere

स्वगीतः Pear 1.13 — स्वविषयः Br̄ArUp, Sch

one's o. system स्वतन्त्रम् Suśr one's o. village स्वग्रामः

Kāv one's o. will स्वेच्छा Kāv, Kājat, Pañcar, etc

one's o. wish स्वेच्छा Kāv, Kājat, Pañcar one's o.

work निजकर्मन् n one who wishes to make one's w.

स्वकर्तृ kṛt our o. स्व f(आ) IV, etc —

निज - स्व out of (their) o. estate स्वतः In 8.

166 outside one's o. person बहिरात्म ind 16116 o.

condition स्वस्था w — स्वरसः Pr, Sch o.

light स्वरोचिस् n 16116 o. ~~kindred~~ kindred स्वजनः

Kātyār, 1Th, Kāv, etc o. meaning स्वार्थः Sāh, Vedān

tas, TPrāt, Sch o. method स्वविधि m ~~in~~ o. nature

आमभ्याम् AitUp — स्वधा RV — स्वाभाव्याम्

Sāmk o. peculiarity स्वाभाव्याम् Sāmk o. place स्वधा RV,

AV, VS, TBr 'o. portion' (the sacrificial offering due

to each god) स्वधा AV, etc o. power स्वप्रभुता f

Pāncat o. rule स्वाविधि m an o. ^{धर्म} धर्म औशः m 9.

100, etc, Kūgh 2.100, etc, lit, 1, etc o. state स्वधा

RV o. state of mind स्वभावः (100 f. 100) 1000,

Mn, 100, etc मनः passing in one's o. mind स्वभावः W

perfectly satisfied through one's o. acts स्वपूर्ण SW

relation to one's o. kind स्वजातीय SW, 3414, 342 etc

स्वजात्य SW, 1402 relation to one's o. property

सौख्य SW for given with one's o. eyes साक्षाद् दृष्ट SW

the state of one's o. nature स्वसुखता, स्वसुखम् SW,

SW, 34k, 34h, 34h subsisting by one's o. exertions

स्ववृत्ति SW supported by one's o. hand स्वहातित

स्वजनावृत

Naish surrounded by one's o. people स्वजा SW their

o. स्व f(आ) M, etc through one's o. ability or

power ^स अहंभुक्त ind BhP thy o. स्व f(आ) RV, etc

together with one's o. person साम BhP want

of affection for one's o. family. अनाहङ्ग BhP.

owner n I स्वामिन् m Mn, MW, etc पति

m RV, etc ईशितृ m.

II अवमति m I आर्याः I धनिकः

धनिन् m Mn, Wjñ नाथः नेत m

भारिन् m TS, etc वन्त m W

स्वलवन्त m MW.

not an owner स्वामिन् m Mn 8.4 असवामिन्

m Mn 8.4 o. of ~~money~~ धनस्वामिन् m Kās on Pāṇ

1.4.35 o. of a sacred text गन्धपति m Tār a pri8r

o. पूजाधिकारिन् m MW sale of property by one who is mn

not the rightful o. अस्वामिनि Mn 8.4 relating to

the o. of a field (Kshetra-pati) क्षेत्रपति mf (ह g)

अस्थायि)n ĀpŚr the temporary and the rightful o.

गृहस्वामिना m du Yājñ, Sch. having many

having many owners गृहस्वामिन् mfn MW.

one who owns गन्धपति mfn (with acc) RV.

the former owner of any lost object नामिहः Mn 8.

202 the o. and the tender (of cattle) स्वामिवालो n du

Mn 3.5 an o. of स्वामिन m (gen, loc, comp) Mn, MBh,

etc the o. of a car राशिन mf (इ) n VarBrS, HPariś

an o. of a carriage राशिन m RV, etc the o. of a

chariot राशिन mf (इ) n VarBrS, HPariś ~~XXXXXXXX~~

राशिन m RV, etc the o. of all राशिनस्वामिन m

W an o. of a cattle पशुना mfn MBh, an o. of

herds पशुमत m MBh.

ownership n स्वामिता VarBrS, स्वामिलम् MBh

स्वता Śak स्वाभ्याम् Mn, MBh, etc

स्वामिभ्याम् R अधिकारः अधिकारिता, अधिकारि

contest for ownership गमसहम् RV 10.48.4 sen-

se of o. ममता MBh, Kāv, Pur.

owning adj इश — इशान .

owning the Svadhā स्वधाविन् o. the Svadhā

(said of Pitris) स्वधाविन् VS, TBr, (v.1.) स्वधाविन्.

ox n I गो m RV, etc अन३ m

वातिनदः TBr, etc (as impregnating the flock; in

the Veda especially as drawing the chariot of Ushas or

dawn) 52 न RV, AV, TS, KātyŚr, MBh, Kum, etc

~~अ३~~ अ३ Kathās .

II 5 स३ RV 6.12.4, VS 4.33 अ३ m

L कुतपः L कृषकः L अ३ L

गोपः SaddhP 3, Hemac अ३ L अ३

Un 3.40, Sch वाहीकः L वक्षसः m L

वहतः, वहतु m L वहति m, वहिन् L

वाह्यम् Mn, MBh, etc विशानः L

वृषलः L वोहः m MBh, Pañcat, Hcat, वोहः

m (with धूरः or हस्त्य) शाववरः Hear

स्थूरका .

'anything belonging to or coming ~~fr~~ from an ox' (flesh

(only pl) skin, bowstring, etc) ओ become an o.

अनदोभूत mfn Kathās donor of an o. अनदुद्रुः 'drum-

necked' (o.) दुन्दुभिगीन mfn MBh 8.1805 an excellent

draught o. हिरण्य (ifc f अत्त) VarBrS an excellent o.

गोनागः Pāṇ 2.62, Kāś the largest o. गोनागः Naish

17.75 the nature of an o. गोनागः Kāvya 1.6 an old

o. गोनागः BhP 3.30.14 an o. and a horse गोनागः

m du Pāṇ 2.4.11, Kāś an o. for drawing a movable platform

from an which chariots may be placed गोनागः TS

an o. for ploughing सीरः Kaus an o. 4 years old

तुर्यवह m तुयवाह VS, TS 4.3.3.2, MaitrS 3.11.11

& 13.17 an o. of a dark colour नीलः L an o. used

for carrying rice शालिवाहः MBh, R (Sch) an o. with

auspicious signs मङ्गलवृषभः Pañcat the protuberance

between an o.'s shoulders शिरःकूटः 'resembling an o.'

(the Gayal) गौतमः Gal a sacrificial o. गोपदः m

ŚāṅkhBr 18, ŚāṅkhGr 2.3 the shoulder of an o. वहः AV;

VS, Br, MBh a stubborn o. दुष्टवृषः W a tamed o. दातः

Rājat 5.432 a vicious o. दुष्टवृषः W worth an o.

अनादृष्टः mfn ĀpŚr a young o. with six teeth षोडश

m W.

the plant oxalis and other plants अम्लपत्रं .

पत्राम्ला

Oxalis corniculata अम्लं Suśr, अम्ली L,

अम्लकोणिका, अम्लकोणी, अम्लकोठिका — अम्लपत्रा

Suśr — पु. क्रिका Car 6.6, Bhpr 5 — पत्राम्ला L

— अम्लकोणिका L — पत्राम्ला .

the plant Oxalis corniculata कुशली L, अम्लपत्रक.

Oxalis pusilla n लोणा, लोणावडा, लोणाका L,

लोणाका Car — युका Bhpr 5.9.26, युका L —

युकाका L ←

— (four leaved) ~~*Oxalis pusilla*~~ लोणाका L —

दोन्नाडा L — लोणाका L.

ox-bile n गोपित्तम् Pañcat 1.1.81.

oxen n सुरभिः ॥ ३ m pl R सुरभागीत्रम् MBh.

at the time when the oxen are yoked बद्धे ind g

निष्ठद्रादि a carriage drawn by 4 o. चतुर्गन्धि

KātyŚr 22 a carriage drawn by o. कम्पकवाहाः कम्पकवाहाः

कम्पकवाहाः गोपित्तम् Mn 11.175, Suśr drawn

अपगम

by black o. कृष्णगज mfn HirP drawn by eight o. ह

mfn MBh 8.799 drawn by o. गायुक्ता mfn ĀśvGr, Gobh

driving seven o. रातिगु mfn one who has great o.

महदुक्षिन् mfn RV one whose food is o. हृदयन् mfn

RV 8.43.11 possessing 100 o. गौरातिक mf(इ) n Pāṇ 5.

2.118, Kās possessing seven o. सामगु mfn a sacri-

fice for o. मोनादुक्षिन् MānGr a set of 24 o. पतुर्विंश-

तिगवम ŚBr 7.2.2.6 yoked with 2 o. विगव mfn

Parāś a yoke of six o. षड्गानः, षड्गानम् TS, Kāth,

ŚBr, ŚrS.

ox-hide n गान्यमन n MBh 13.1228

गान्यमन f VarYogay 6.18. ~~xxxxxxxxxxxx~~

'covered with ox-hides' (N. of a people) गान्यासाः m

pl MBh 8.3650, गान्यासाः m pl MBh 2.1825.

oxide formed on metals by exposure to heat and air

शेति f L o. of brass considered as a collyrium

पौष्पकम् L o. of mercury ~~ब्रह्मरूपम्~~ n W.

~~the~~ oxus n तक्षु (prob) m VarBrS, वड्डं f

MBh, Pur.

the oxus river तक्षु m VP 2.2.32 & 35.8.114,

Gol 3.38.

oxydizing of metals आरणम्, आरण Sarvad

9.33.

a sort of Oxystelma esculentum (med.) दुग्धीका, दुग्धीका

the plant O. esculentum उत्तमा Suśr, उत्तमफलिनी L.

oyster n तीयशुक्तिः L — पण्डितः L, शुक्ति

— युष्का .

a pearl oyster मीरिनाशुक्तिः f L — आश्विनाशुक्तिः

— तीविकः L 'o.-gem' (a pearl) शुक्तिमणि m L

'o.-seed' (a pearl) शुक्तिबेजः L an o. shell

शुक्ति f Kauś, Kāv, etc.

pace n I विक्रमः ŚBr, etc — पदक्रमः Śis 1.

52 — प्रक्रमः (ifc f आ) Br, GrŚrS — (as

a measure of distance, the length of which is variously

stated at 2 or 3 or 3 and half Padas, also at more or

less) प्रक्रमः (ifc f आ) Br, GrŚrS — (esp. of

Vishnu) विक्रमणम् RV, etc — पदविक्षेपः w —

पदवन्धः I — ३ पदम् (rarely पदः) RV, etc

— पदकम् MBh — पद्याः f pl RV.

II विगामन् n RV 1.155.4:

keeping pace with समक्रम mfn Śis keeping

the same p. तुल्यक्रम mfn Jātakam a kind of तुल्य p.

भानवी Samgīt 'the p. of a horse' (N. of a metre)

अश्वगति f the p. of a horse धारा Śis 5.60

the p. of an elephant गजगम W (applied to) a par-

ticular p. of horses सागर लवन .

to keep pace यत् cl 1 यति, यति RV.

a horse (going in paces) धाराटः L a horse's

P. पदविक्षेपः W measuring 24 p. चतुर्विंशति-

मिताम mf(आ)n ŚBr 3.5.1.10 one of a horse's

five p. उत्तेजितम् — रिङ्गः, रिङ्गा L —

तारकः L — वीङ्गा L one of the five p.

of a horse उत्तेरितम् L 30 p. long विंशद्विक्रम

mf(आ)n ŚBr 3.5.1.7.

pacific adj शमिन Kāv, Rājat.

pacification n शमनम् Kauś, IPh, etc

शमनम् Kām प्रशमः W विवादशमनम्

LinCP शमः IPh, Kāv, etc प्रशान्ति f

IPh, Kāv, etc.

good pacification ९९ शमनम् IPh.

pacified adj शान्त Mb, MBh, etc — उपशान्त

— अनुनीत — अनुकूल — अभिसान्वित

Kām — आनत .

one who has all enemies pacified प्रशमितरिपु Mri ch,

प्रशमितारि Ragh. one whose enimity has p. उपशान्त

वैर VarBrS thoroughly p. संशान्त MBh.

pacifier n शमक

mfn Pāṇ 7.3.34, Sch.

pacify vb I शम caus शमयति RV, etc

उपशम caus उपशमयति ep. उपशमयति MBh,

Vararū, Dās, etc संशम caus संशमयति ŚāṅkhŚr,

MBh, etc.

II अनुनी

आभिसान्त्व MBh 1.303, II 10.

32.39, MarkP.

III सामय अ. 30 सामयति अथवा अ. 35. 17.

to be modified प्रशम् प्रशाम्यति प्र, प्र,

etc to become p. शान्तिमनिगम अथ to become

thoroughly p. संशम् संशाम्यति R.

pacifying adj शमक

Pāṇ 7.3.34, Sch _____

शान्तिकारिन्

A _____ प्रशमन

MBh, Hariv, Suśr .

pacifying n अभिसंराधनम् BhP.

to pack up आसि

F

pack n यूश्या

MBh.

a leader of pack of hounds श्वगणिन् = Cap. a f.

of dogs श्वयूथम्, श्वयूथम् ^{MW} (~~MBh~~) a p. of hounds

श्वगणः Hariv.

having packs of hounds श्वगणिन्

MBh

a package n वरण्डः (un 1.128).

packet n पोटलः car, पोर्टलकः KātyŚr, Sch,

पोटलिका, पोर्टलम्, पोर्टली L, पोर्टलकः, पोर्टलकम्

car वरण्डः (Un 1.128).

to put something together into a packet पोर्टलीकः car.

ck-aise n स्थूरिन n L ^{११} स्थूरिन n L

ail n वृसी ŚrS, etc, वृसिका L वती

f Suśr, वती

publook n विवीतः

विज्.

Prasara festival n I प्रसारिणी ther प्रसारणी

I बसारणी L सारिणी सुप्रसारा L

सारणः L सरणा, सरणी L सर L

प्रसरा L.

II गन्धादूया L ____ गन्धाली L ____ गन्धोकी

L ____ चन्द्रवल्ली L ____ चारुपणी L ____ प्रबला

L ____ प्रभक्षा L ____ बल्या ____ भद्रपणी,

भद्रपणी L ____ भद्रबला L ____ भद्रालपत्रिका,

भद्राली L, गन्धाली ____ भलता L

____ राजपणी L ____ राजबला L ____ लताभद्रा L

page n फलकम् (फलकः अर्थार्थदि ifo

f आ).

each page of a leaf प्रतिपृष्ठा set a p. of a book

book पृष्ठम् (ifo f आ) MW.

paid adj I संशोधित Kāthās — संशुद्ध

Kāthās — परिशुद्ध — (as a servant) भृत Mn,

MBh, etc.

II अपनीत — अपाकृत — गृहीतवतन Yājñ 2.292

— सिद्ध W.

(interest) paid at one time (not by instalments)

सकृदाहत Mn 3.151 p. off (as a debt) निरादिष्ट

Mn 3.162 paid off निर्विष्ट well p. सुभृत Kāthās.

to be paid दातव्य

Mn 8, Pāṇ 3.171, Kās

शोधनीय

Kathās

संशोधय

W

~~to be paid~~ (as a debt) on the day of full moon of the

month Aśvina) आग्रहायणक Pāṇ 4.3.50

आग्रहायणिक

Pāṇ 4.3.50

निर्वक्ष्य

12h

निर्वक्ष्य 12h.

(to be paid) at the time of producing chaff from

barley (as a debt) यवबुसक

Pāṇ 4.3.48 to be . in a

month (as debt) मासदेय Pāṇ 2.1.43, Sch.

to be caused to pay दाप्य Mn, Yājñ ____ (as

a person) अवहार्य Mn 8.198 to be caused to p. taxes

अवह caus pass MBh 2.249 to be made to p. दापनीय

Kull made to ~~xxx~~ p. साधित L, दापित to be

compelled to p. प्रदाप्य Yājñ.

to be caused to be paid (as a sum) अवहार्य Mn 8.

145 forced to be p. कारिता (scil वृद्धि) Gaut, Comm

on Mn 8.153.

pail n (for drawing water out of well) उदञ्चनम्

RV 5.44.13, AitBr, KātyŚr, etc — आहावः RV —

कौशः RV, कौशम् L — भाण्डम् (ifc f अ)

Mn, MBh, etc — सरस n RV.

milk-pail n दोहनम्

MBh, Śuśr, BhP —

दोहनी

Kaus, दोहनिका

Hcat — दोहः MBh,

BhP — पारी

Śis.

pain vb I पीडु cl 10 or caus पीडयति (ep.

also पीडयते) Dhātup 32.11, Mn, KPh, etc — दुःख

Nom दुःखति Sa'dhP, दुःखय, Nom दुःखयति Dhātup

35.76 — दुःखम् नी P Ā Amar — संविक्षा

संविक्षाति (only inf संविक्षुम् and ind पसंविक्षय)

R — परिविक्षा only ind परिविक्षा R — व्यथ

caus व्यथयति KPh, Kāv, etc — बाध cl 1 बाधते

ep. and n.c. also बाधति IV, etc — आबाधते
आबाधते

TS, etc — प्रतिबाध प्रतिबाधते (cp. also

प्रतिबाधति) Hariv, R — सम्प्रबाध सम्प्रबाधते R

— प्रदु प्रदुनोति

Susr, Bhatt. — (by burn-

ing) अभिदु AV 5.22.2 — उत्तप उत्तपति

Rājat, Śis, etc — (by heat) सतप सतपति RV,

etc — अभितप — अभ्यातप RV 7.33.5 —

(with heat) प्रतप caus प्रतापयति Rth, R, etc.

II अभ्यम् अभ्यमीति

RV 1.189.5, 7.25.2 &

10.23.2, 73 — अभ्यद् R, अभ्यद् caus MB —

उपरध् caus उपरन्धयति — तुद् cl 2

6 pass (said of a wound) Car 6.13 — दह cl 1

दहति (ep. also Ā) MBh, etc — परिशुच caus

परिशौचयति MBh (P) 6.1202 — रुठ cl 1 (Dhātup

22.2 | v.1.) (only p शैठभाण R) — विद्यत् caus

विश्रातयति MBh — व्यद् व्यदति — शल्यय

Nom शल्ययति Anarghar — संस्व caus संस्वरते (only

2 sg aor संस्वरिषीष्ठाः) Bhatt (Sch) ____ (greatly)

समर्द caus समर्दयति MBh.

III कर्ज cl 1 कर्जति Dhātup 7.53 ____ स्वर्ज

cl 1 स्वर्जति Dhātup 7.54 ____ पुक् cl 10 Dhātup

____ तुह cl 1 तोहति Dhātup ____ दिव cl 1

देवति , cl 10 देयवति . ____ दुह cl 1 दोहति

Dhātup ____ दृप् , दृक् cl 6 दृपति , दृम्पति , दृम्फति

Dhātup 28.28 ____ मिच्छ cl 6 मिच्छति Dhātup 28.16.

to be pained पीड- pass पीड्यते MBh, Kāv,

etc.

to cause to pain अभिनिश्च caus Kathās.

pain n I दुःखम् (ifc f आ) ŚBr 14.7.2.15, Mn,

Mh, etc, ~~am~~ दुःखता ChUp 7.36, R पीडा Mn,

Mh, etc, ~~am~~ समीडा Gobh, Mn, Hariv क्लेशः

ŚvetUp, Mn, Yājñ, Mh, etc, ~~am~~ संक्लेशः Mh, R, etc,

~~am~~ परिक्लेशः Mh, Kāv, etc, परिविक्लेशम्, ~~am~~

क्लेशः Bhp 10.14.4 कष्टम्, कष्टि f W

व्यथा Mh, Kāv, etc वेदना Mh, R, etc (ex op

tionally वेदनम्) शूलः, शूलम् (ifc fआ)

MBh, Mariv — आर्ति f, ~~आर्ति~~ आर्ति f Suśr, Kāthās

आर्ति, ~~आर्ति~~ आर्तिता R 2.1.59.17 — कृच्छ्रः, कृच्छ्रम्

RV 10.52.4, Nir, AitBr, etc — आधि m TS, MBh,

Yājñ, etc — श्वेदः Pañcat, etc, श्वेदन mfn W

— बाधः RV, etc, ~~विबाधा~~ विबाधा L, ~~आबाधः~~ आबाधः

MBh, Mn, Suśr, Nir, etc, ~~बाधना~~ बाधना Nyāyaś —

(mental or physical) तापः (g उच्छादि) MBh,

etc, ~~सतापः~~ सतापः (ifc f आ) MBh, Kāv, etc, ~~परितापः~~ परितापः

R, Kathās, BhP, etc, ~~तापः~~ उपतापः, ~~सैतप्तम~~ सैतप्तम Mricch,

~~तापनम्~~ MBh 13.1098, ~~तपस्~~ तपस् n RV 7.82.7.

II अकम् TS — अयम् L — अप्रीति f

— अमीवम् R, BhP — अर्दनम् Suśr — असुखम् Mn,

MBh, etc — आधातः L — आमनस्यम्, आमानस्यम् L

— आदीनवः — आभोगः L — आवि f, अवी

Suśr, TS — आस्रवः L, आस्तावः — अहति f

TS — कारणा Daś — कारा L — ववाशः

(gana ज्वलादि) L गहनम् L तद्व्ययम्

Lriyad 1. $\frac{4}{5}$ दवथु m (Pāṇ 3.3.89) Dhūrtan 1.14

श L, दू f, दामन n

नाभीलम् L परिदाहः MBh परिश्रमः MBh,

Kāv, etc पिठः W प्रगाढम् W प्रमथा W

प्रगासः VS, TS, Kāv, etc (resulting as a necessa-

ry consequence of birth) प्रसूतिजम् L प्रेषः L

यन्त्रः यन्त्रः

प्रेषः L भङ्गः — (also pl) Mn, MBh, etc

यन्त्राणम् (आ f) W — रुज ifc Mn, MPh, etc, ~~...~~

रुजा MBh, Kāv, etc, ~~...~~ रुद् f — वमनम् L

— विधानकम् L, व्यथा — विद्याम् (only L), वियमः

(only L) Pāṇ 3.3.63 — विरसः MW — विराधानम् L

— विरोधम् R — व्यकीकम् MBh, Kāv, ~~...~~ Pur, etc,

~~...~~ व्याकृतः, व्याकृतम् Nalac — शुच f AV,

etc, शुचः f pl, ~~...~~ शौकः RV, etc —

संभजनम् Car — (fig) समकुं .

'after-pain' (sorrow, regret, etc) पश्चात्तापः MBh, Kā

act of giving excessive अत्यन्तपीडनम् acute and

violent p. in the back पृष्ठाक्षेपः Car acute and violent

p. in the limbs विकृत्तिका C r acute p. मर्दः, ~~मर्दः~~

विपादनम् Car, ~~मर्दः~~ शोषे f AV affected by sorrow

and p. शौक्लदुःखसमन्वित mfn MW afflicted by the 5 kinds

of p. पञ्चकलेशभेद mf (आ) n ŚvetUp afflicted with p.

संतापवत् mfn Kathās, ~~मर्दः~~ कोथ mfn L, ~~मर्दः~~

रुगाति mfn Venīś the affliction of p. पीडाकृतम्

Gaut another's p. परदुःखम् W any cause of p. व्यलीकम्

MW any great p. महात्पयः MBh any sharp or acute p.

(esp. that of gout) शूलः, शूलम् (ifc f आ) Kāv

VarBrS, Suśr any sharp p. (esp. that of cloic) शूलः, शूलम्

(ifc f आ) Kāv, VarBrS, Suśr anything causing p. (as a

thorn, sting, etc) शत्यः, शत्यम् (ifc f आ) MBh

R, etc, Suśr anything that causes p. शूका Suśr,

Car attended with a pricking p. मत्तौद mfn Suśr

attended with p. कृच्छ्र mf(आ) n MBh, R, Pañcat,

Suśr, रुगन्वित mfn ~~xxxxxxafflictedwithxxxxxxx~~

~~xxxx~~ bodily p. आभीक्ष्ण L a burning p. लोषः Car

a causer of p. शौचयितृ m TBr causing acute p. गर्मातिग

mfn MBh — (a hell) तिग्मयातन mfn BhP 6.1.7 causing

bodily p. शेषण mfn AV causing excessive bodily

p. निष्पन्नाकृति f L causing excessive p. तीव्ररुज

mfn Suśr 2.15.3 causing great p. महाजाध mfn MBh,

~~+++~~ मारुज (ŚārṅgS), मारुज (Suśr) mfn

causing intense p. मर्मच्छेदः Prab causing little p.

मन्दबेदन mfn Suśr, ~~+++~~ अप्पायय mfn Suśr

causing no p. निरस्य mf(आ)n Suśr the causing of

p. पीडाकरणम् W causing p. उपतापिन mfn MBh, Kāvya-

ad, etc, ~~+++~~ सैतापकर mfn Suśr, सैतापकारिन mfn

Kathās, ~~+++~~ उपतापक mfn, उपतापन mfn BhP,

~~तापिन्~~ mfn ifc, ~~तपसीवन्~~ mfn(सीवरी)

n Kāṭh, ~~तप~~ mfn ifc see जन्तप & परंतप,

~~तपन~~ mfn RV 2.23.4, 10.34.6, AV 4.19, ~~तप~~

परितापिन् mfn R, Śis, ~~तापायितृ~~ mfn Vcar 9.

22, तापायिष्णु mfn RV 10.34.7, ~~तापद्~~ mfn

ifc VarBrS 5.69, ~~तापक्~~ mfn RV 3.35.3, Say,

~~तापन~~ mf(इ) n ifc. ~~MBh~~ MBh, Hariv 9427,

R, ~~आतप~~ mfn RV 1.55.1, ~~वैकीर्तिन~~ mfn

(ifc) Ragh 12.76 (ed. ^{CaC.} ~~CaC.~~), ~~+++~~ कष्टकर mf(ई)n W

~~+++~~ उद्देजक mfn Śāring, उद्देजन mfn Kathās,

Kām, ~~+++~~ उद्देजनकर mfn Mn, ~~+++~~ (bodily) व्यथाकर mfn

W, ~~+++~~ क्लेशकारिन् mfn Pañcat, ~~+++~~ अभिवाधितृ mfn

Hariv, (v.1. अभिवाधितृ), ~~+++~~ कृच्छ्र mf(आ)n MBh,

R, Pañcat, Suśr, ~~+++~~ कृतिम-कर mfn (T) Pāṇ 3.

2.43, ~~+++~~ दुष्प्रद mfn R (B) 2.106.29, ~~+++~~ रुजस्कर

mfn MBh, ~~+++~~ रुजाकर mfn Kāvyaḍ, ~~+++~~ विरुज mfn

PārGr, ~~मम~~ व्यथित mfn BhP, ~~मम~~ उपपीडनम् Mn, ~~मम~~

संकलेशनम् Car, ~~मम~~ ~~मम~~ mfn Rājat causing
श्रमाधारिण

p. in joints भेदन mfn Suśr causing p. (mental)

व्यथाकर mfn W causing p. to दुःखकर mf(ई)n

(gen) MBh 1.6131, दुःखकारिण mfn Ratn 4. $\frac{16}{17}$ causing

p. to the eye चक्षुपीडन mfn ŚvetUp 2.10 causing

violent and acute p. in the limbs विकारिण mfn Bhpr

causing violent p. भग्न mfn Suśr causing violent

p. in मदक mfn (ifc) Suśr chronic and acute

p. from a hurt प्रहारतिम् W chronic and acute p.

from a wound प्रहारतिम् W connected with p. निवृत्त्य mfn

KapS 2.33, Yogas, Pañcat, ~~सशक्त्य~~ mf(आ)n HParis

the consisting of p. दुःस्वरूपता, ~~अप्रीत्यात्मक~~ mf(इका)

n consisting mostly of p. दुःस्वभूयिष्ठ Bear a cry of

p. आतिनादः, आतिस्वरः Śak destruction of all p.

सर्वदुःस्वक्षयः L encompassed with p. and distress कृच्छ्रभाज

mfn MBh 2.15.2 enemy of p. कृच्छ्रारि m L excessive

p. अतिव्यथा, ~~+++~~ तीव्रवेदना L exhausted with p.

अभिप्रतप्त mfn R extraordinary p. अतिकृच्छ्रः Mn, ४३

Yājñ feeling p. व्यशनम् Suśr, ~~+++~~ वेदनावत् mfn

MBh, ~~+++~~ प्रतप्त mf(अन्ती)n MBh, ~~+++~~ कृच्छ्रिन् mfn

gana सुखादि, ~~+++~~ सव्यथ mf(आ)n Kāv, Kathās

free from p. अनाथ mfn, ~~+++~~ निष्केश mfn MWB

124.133, ~~+++~~ निर्व्यथ mfn MBh, Rājat, निर्व्यथन mfn

~~MBh, Rājāṅk~~ Naish, ~~+++~~ व्यथारहित mfn W, ~~+++~~ निरातङ्ग

mfn (आ)n MBh, Kāv, etc, ~~+++~~ निष्परिदाह Sukh 1, ~~+++~~

विज्वर mfn (आ)n Kathās, ~~+++~~ विरुज mfn Var-

BrS, विरुज mfn PārGr freed from p. गतव्यथ

mfn MBh 1.3, BhP 3.22.24, ~~+++~~ निवृत्त्य mfn MBh

(v.l. विशत्त), ~~+++~~ विशत्त mfn MBh freedom

from p. अवस्था MārKp freeing rom p. विशत्तकृत

mfn MW full of p. सताप

mfn Kād, ~~+++~~

व्यथावत् mfn MW giving excessive p. अतिव्यथनम् Pān

5.4.61 giving ~~ex~~ p. निपीडनम् L, ~~+++~~ आपीडः (ifc

mf(आ)n L) L, ~~+++~~ अवमर्दः MBh 12.2183, R, अवमर्दन

mfn R 3.35.114, अवमर्दनम् MBh 3.12313, R, ~~+++~~ वल्लेशक

mfn Pān 3.2.146 giving p. to living beings प्राणिपीडा

W 'giving p. to the nose' (Artemisia sternatatoria)

प्राणदुःखदा Bhpr 5.3.304 a great p. सुदुःखम् MBh,

~~+++~~ अभितापः, ~~+++~~ महादुःखम् Subh having little p.

अल्पबाध mfn MBh, ~~अल्पातदुः~~, अल्पाबाध mfn

Kāraṇḍ having p. सादुःख mf(आ) n Kathās, Rājat,

~~सपीड~~ mfn MW, ~~आतिमत्~~ mfn Suśr,

~~सरुज~~ mfn Car having p. as one's portion

दुःखभागिने mfn Mn 4.157, दुःखभाज mfn Venīś

4. $\frac{110}{111}$ having sharp p. शूलवत् mfn Suśr inflect-

ing great p. सप्रतापनम् W an interjection of p.

इ

ind, ~~इः~~ ind L a kind of disease

(causing p. of the nerves extending from the rectum and

the generative organs to the Bowels) प्रतूणी f

Suśr lamentation of one in p. आर्तिप्रकाप liable to

p. व्याधिदार्मिन् mfn Bear mental p. मनोव्यथा MW

momentary p. क्षणकलेशः Ragh 12.76, Vikr, Megh new p.

नवज्वरः RV not causing p. निराबाधकर mfn Hariv,

~~मम~~ अनामयत mfn VS, ~~मम~~ अनाश्राव mfn AV 2.2.2

~~मम~~ असंताप mf(आ)n AV 4.26.3, 8.2.14, ~~मम~~

निरातङ्ग mfn MBh, Kāv, etc, ~~निर्दुःख~~ mfn MBh,

Kāv, Kathās, ~~निर्व्यलीक~~ mfn BhP not feeling p.

निर्दुःख mfn MBh, Kathās, ~~निरातङ्ग~~ mf(आ)n

MBh, Kāv, etc, ~~निर्व्यलीक~~ mfn MBh, R, etc not giv-^{fn}

ing p. अपीडनम् not suffering p. असंताप mf

(आ)n AV 16.3.6, Comm on Mn 4.185 'of little p.' (not

painful) अल्पकृज, अल्पकृज mfn Bhpr one who

causes p. क्लेश m MBh 3.1076 one who feels the p. n,

of begging प्राशनादुद्वेगभाज mfn Bhartr one who

suffers from sharp internal p. शूलिन mfn Kauś,

Vcar, Heat 'pain-causer' (an enemy) तपुस् m Un,

Sch ~~pa~~ p.-causing पीडाकर mfn yājñ, पीडाकृत् mfn

Var the pain consequent on sins committed in a former

birth पूर्वदुष्कृतभोगः MW 'p.-destroying' (iron rust)

शूलदातन L p. endured (by the embryo) in the womb -

जठरयन्त्रणा W p. from disease ज्वरशः SvetUp, Mn,

Yājñ, MBh, etc p. in the arm दोर्ग्रहः W p. in the

back of the body उद्धेफनम् Suśr p. in the bones

आस्थितोदः L p. in the chest उशेघातः W p. in the

forehead with heat and puffiness of the temples शङ्खः

p. in the head शीर्षशोकः AV, ~~EX~~ शीर्षाक्ते f AV

p. in the limbs अङ्गुमर्षः p. in the side पार्श्वभङ्गः

Suśr, पार्श्वरुज f Suśr p. inflicted by Śiva (as a pen-

ance) ^{११} भस्वयातना MW the p. of a sore व्रणवेदना Suśr

the p. of ^{an} ~~an~~ ulcer कृणारामः ŚāringS the p. of death

मृत्युभ्रमः Bear p. of death तथानिग्रहः Kathās the

p. of hell (in BhP personified as the daughter of Bhaya

and Mrityu) यातना Mn, MBh, etc the p. of love

मदननाथा Vikr, मदनपीडा A, ~~मदन~~ मनसिम्बद्धः Vikr

p. of mind मनःपीडा MW, ~~मनः~~ p. of mind आतङ्कः

Vikr, Ragh 1.63, etc, आतङ्कः ifc MBh 2.285 p. of the

eyes चक्षुःपीडा W p. of the heart मनोः ~~f~~ ~~Male~~

Mālatīm, मनोर्ति f L the p. of the world संसारदुःखम्

संसारपरितापः BhP a particular p. in the ankle

वातक^{०२०}कः Suśr, ŚārngP perception of (p.) भोगः Mn,

MBh, etc perception of p. as a reward of former actions

पुनर्भोगः Col pricking p. तोदः BhP 3.18.6,

Suśr, तोदनाम् Suśr 1.22.5 produced by p. आधिज

mfn L producing p. रुजस्कर mfn MBh racking p.

शोषि f AV removing sharp p. शूलघ्ना mfn Suśr

~~removing sharp p.~~ शूलहत mfn Suśr the seat of p.

चारकः L, कण्टस्थान sharp p. शूलवेदना MW

sharp p. in the head मस्तकशूलम् Vet a sharp stinging

p. कण्टकः Suśr, कण्टकम् L shooting p. in the

chest उरःशूलम् shooting p. in the extremities कक्षी

खल्ली f Car 1.14.21 & 28.16, 6, Bhpr 7.36.160 f, खल्ली

P.

f Car 6.26 shooting in the head मस्तकशूलम् Vet a

sigh of p. व्यक्तीकनिःश्वासः Kum a sound made by drawing

in the breath (to express any sudden thrill of p.) शीत्

onomat, also शीत् subject to p. आधिदग्निन् mfn Bear

suffering equal p. समन्वय mfn MBh suffering from

a p. in the side पृष्ठयामयिन् mfn RV suffering from some

p. सार्ति mfn Bhpr suffering p. सान्नाथ mfn Śak,

~~मम~~ कृच्छ्रगत mfn MBh, R, Bhartr, ~~मम~~ खिन्न mfn

Mn 7.141, MBh, etc, ~~मम~~ उपतापिन् ŚBr, ChUp, Kauś, Mn, ~~मम~~

साभिताप mfn Kathās, ~~मम~~ विशितवत् mfn W, ~~मम~~

आधिश mfn L, ~~man~~ धूपित mfn L, ~~man~~ सरुज

mfn MBh, R, etc under p. of कृत ind RV, AV, etc

MBh, Pañcat, etc violent p. गज्जनम Suśr, ~~man~~

विकृज f BhP violent p. in the joints पर्वभेदः Suśr

where there is no p.(?) नाकः 'wind-p.' (colic with

flatulence) वातशूलम् Suśr with p. सवेदनम् ind

Dhūrtas without p. विशाल्यम् ind Daś with sharp^{p.} (as

of colic) सशूलम् ind Suśr with sharp p. (as of gout)

सशूलम् ind Suśr without p. विशाल्य mfn W worn

out by fatigue and p. श्रमशन्तापकर्मित mfn MBh.

to be afflicted with pain उपतप pass उपतप्यते

Kāśr, MBh, BhP, Suśr, etc to be confused by p. कड

cl 1 कडति to be disturbed by p. कड cl 1 कडति

to be in p.(?) कुण cl 6 कुणति Dhātup 28.45 to

cause acute p. रुप caus शोषयति AV to

cause excessive p. निष्पत्रा कृ Bhām to cause internal

p. दु cl 5 दुनोति AV 9.4.18, MBh, VarBrS, Kāv to

cause p. दुःखना कृ Śis 2.11, ~~दुःखना~~ कृ Yājñ 2.218,

MBh 12.5298, ~~दुःख~~ Nom दुःखयति (g कण्वादि)

~~अभिप्रीड~~ caus अभिप्रपीडयति MBh, etc, ~~अभिप्रीड~~

उपपीड caus उपपीडयति Mn, ~~Kakkāx~~ Kām, ~~उपपीड~~

pass पीडयते Pañcad, ~~व्याशा कृ~~ संतापः (acc

with कृ), ~~उपतप~~ caus उपतापयति MBh, BhP, Comm

on Mn, ~~तप~~ caus तापयति, तापयते pass

ताप्यते AV 19.28.2, MBh, etc ____ (to) तप् cl 1 तपति

(rarely Ā) RV, AitBr 7.17, ŚBr 14, etc, ~~ताप~~ विक्रिश cl

9 विक्रिशति MBh, R, etc, ~~ताप~~ विक्रिश cl 4 विक्रिशति

(acc) MBh 12.6621, Ragh 13.73, ~~ताप~~ शूल cl 1 शूलति

Dhātup 15.19 (only occurring in शूलते cl 4 शूलयति,

शूलयते Car), ~~ताप~~ अभिवाद्य अभिवाद्यते R, ~~ताप~~

कृष् caus कर्षयति Mn, MBh, etc, ~~कृष्~~ रुज cl

6 ~~कृष्~~ (Dhātup 28.126) रुजति (ep. also रुजते) VS, etc,

संशुच (to) संशुच्यति (gen) शुच लुन्थ

cl 1 लुन्थति Dhātup 3.8 to cause to suffer p. शुच

caus शौचयति, शौचयते AV, शुच, MBh to cause

violent p. रूप caus शौचयति AV to feel p. दुःखाय

Nom दुःखायते Mālav 5.3, दुःखीय Nom दुःखीयति

Hit 2.25, पीडाय Nom पीडयते Sāmkhyak,

Sch, विक्रश cl 9 विक्रशति Bhatt, विक्रश

cl 4 विक्रशते (rarely विक्रशति) MBh, R, etc, विक्रश

परिविश्र_ परिविश्रति, परिविश्रियते MBh, R, ~~ma~~

(etc) कृच्छ्राणि Nom कृच्छ्राण्यते (gana सुखादि)
 अ

ĀpŚr, ~~ma~~ उपतप pass उपतप्यते KātyŚr, MBh, BHP,

Suśr, etc, ~~ma~~ उपतप उपतपति ĀśvGr 4.1.1 ~~ma~~

परितप pass परितप्यते, परि^०तप्यति MBh, Kāv, etc, ~~ma~~

संतप संतपति Mn, MBh, ~~ma~~ समुपतप pass

समुपतप्यते MBh, ~~ma~~ प्रतप प्रतपति R, ~~ma~~

तप pass or cl 4 तप्यते also तप्यति also

RV 10.34.10 & 95.17, AV 19.56.5, ŚBr 14, MBh,

etc, ~~xx~~ ~~xxx~~ (after) पश्चात्-तप, ~~xxx~~ व्यथौ कृ, ~~xxx~~

शुच

व

आदु, (caus) शौचराति, शौचराति MBh, ~~xxx~~

पिठ cl 1 पिठति Dhātup 9.54, ~~xxx~~ पम्पस्य

Nom पम्पस्यति g कण्डूदि (v.1.) पपस्य, ~~xxx~~ intens तप

R 1.11.8, BHP 2.7.24 to free from p. विशल्यय Nom

विशल्यराति Kathās to give p. आपीड caus आपीडयति

MBh, ~~xxx~~ आरास caus आरासराति Suśr, MBh, Kathās,

etc, उह cl 1 ओहति L, कूट cl 10

कूटयति Dhātup 35.38, यक्क cl 10 यक्कयति

त

Dhātup 32.56, पुन्थ cl 1 पुन्थाति Dhātup 3.7

(v.l. युन्थ), बुक्क cl 1, 10 बुक्कति, बुक्कयति

to inflict p. पिछ cl 6 पिच्छति Dhātup 18.16, Vop to

live in p. क्षज, क्षज cl 10 क्षजयति Dhātup 32.73

to suffer great subsequent p. समनुतप pass समनुतप्यते

to suffer p. तप pass or cl 4 तप्यते also

तपति RV 10.34.10 & 95.17, AV 19.56.5, ŚBr 14, 12h,

etc, तप cl 1 तपति (rarely ā) 12h 8.1704, 3īt

7.31, प्रतप प्रतपति दह दहति

दहति (दहति MāGr 2.15, 12h If 12 f) 12h,

etc, कुन्थ cl 1 कुन्थति 3.5, दिव cl 1

देवते cl 10 देवते Dhātup 33.51.32, पुन्थ cl 1

पुन्थति 3.7 (v.l. युन्थ) लुट् cl 1 लोट्

लुट् cl 1 लोट् 3.2 to suffix a. volanti

~~xxx~~ तप pass or cl 4 तप्यते also तप्यति AV,

ŚBr, TBr, ShadvBr, ŚāṅkhŚr, etc to suffer violent p. शूच

cl 1 (Dhātup 7.1) शीचति (ved and ep. also शीचते)

TS, etc to take p. ~~in~~ सामर्थ्यं भाज to take p. for

यत्नम् with आस्था, समास्था, आधा and

loc or inf to take p. with उथा उत्तिष्ठति, उत्तिष्ठते.

destroying pains अमीवहन् mf RV, Bhp driving

away p. अमीवचात्तन mf (ई) n RV, AV one who is

about to take great p. यदितृ mfn fut p IPh 5.5890,

यदितृ one who takes p. for यज्जित मज्जित mfn (कृते ifc)

त

R, Pañcat p. bestowed on श्रमः (ifc f आ) (loc or

comp) अ, etc the p. caused by Karanbhāṭalukā punish-

ment कर्मभवालुकातापाः n pl an 1.73 p. have been

प्रयतितम् (l-para) (loc) p. have

to be taken with प्रयतितव्यम् (l-para) (loc) , सार,

प्रयत्तव्यम् यत्किञ्चिदुदुस्वप्न

n 31 He subject to p. सादीनव mfn Lalit

in at p. असनिन् mfn Hit. कृताभियोग
त

in at p. असनिन् mfn Hit. कृताभियोग

in at p. असनिन् mfn Hit. कृताभियोग

pained adj I दुःखित, दुःखिन्

Kathās, Hit, etc,

~~दुःखदग्ध~~, ~~दुःखाच्छिन्न~~ निपीडित

"

In, Bh, etc, ~~उपपीडित~~, ~~अभिनिपीडित~~

(by) आतुर f(आ) (in comp) MBh, R, etc, ~~अतुर~~

आर्त, ~~व्यार्त~~ Divyāv, ~~व्याथातुर~~ R,

व्यथान्वित MBh ~~स्वेदान्वित~~ क्लेशित

MBh 3.10872 & 11173, 4.1296, MārkaP 20, Śringār, ~~अतुर~~

परिवर्तित MBh, R, etc ~~संतापित~~ MBh, Kāv,

etc, ~~संतप्त~~ MBh, Kāv, etc, ~~अतुर~~ (esp. by

heat) प्रतप्त MBh, Kāv, etc, ~~उत्तापित~~, ~~उत्तापित~~

उत्तप्त Rajat, ~~उत्तापित~~, Bhp 8.5913, Gīt,

Rajat 3f, Bhatt ~~उत्तप्त~~ ~~उत्तापित~~ दुत Sis 6.59 .

II (?) अण्डित Susr ~~उत्तापित~~ ~~उत्तापित~~ MBh, etc

~~उत्तापित~~ ~~उत्तापित~~ ~~उत्तापित~~ ~~उत्तापित~~ ŚBr,

MBh, R, Sak, etc ~~उत्तापित~~ f(आ) (Naigh 3.2) L

~~उत्तापित~~ Ritus 1.10, Amar 24, Rajat ~~उत्तापित~~

L ~~उत्तापित~~ RV, etc ~~उत्तापित~~ Pan, lon

(fig) सप्तम्य f(आ) .

extremely pained आर्तिर

2.77.19, etc

greatly p. सम्प्रतप्त ^{MM} much p. परमाति ^{MM} p. by ^{cold} ~~अति~~

हिमादित ^{MM} p. by hunger बुभुक्षणीकृत ^{MM} p.

by love मदनविकृष्ट ^{Sak} p. by separation विरहाति

^W p. with disease व्याध्याति ^{n 8.64} p. with heat

प्रवितप्त ^{Kam} .

to be pained पीडनीय, पीडयितव्य ^{Bh} _____

व्यथितव्य ^{MM} _____ व्याथितव्य ^{MBh} _____

बाधय ^{Kāv, Kathās, Pur, etc} _____ व्याथनीय

W .

not to be pained अवश्य being p. बाध्य

Kāv, Kathās, Pur, etc .

painer n यन्त्रिन् m R .

the condition of one who pains such as deserved to be

pained बाध्यबाध्यकता BhP .

painful adj I व्यथाकर W _____ व्याधित

BhP _____ कष्ट Susr _____ कष्टसाध्य W _____

कृच्छ्र f(आ) MBh, F, Pāṇcat, Susr _____ सकृच्छ्र

MW _____ वेदनावत् Susr _____ सपीड MW _____

सबाध Yājñ _____ (thirst) दुःखनिवह BhP 9.

19.16 _____ अरुतुद f(आ) Mn 2.161, etc, Pāṇ 3.2.35 &

6.3.67 .

II असुख f(आ) W _____ रुगन्वित _____

रुजावत् (Susr), रुजाविन (Pāṇ 5.2.122, Vārt+

विरस MW विषम f(आ) Mn, Bh etc

आत्मीक MW (as speech) सान्मद R.

not painful अल्परुज , अल्परुज Bhpr .

any painful act दुष्कर्मन n Bh being in a p.

situation कृच्छ्र f(n) R 2.78.14 excessively p. मर्मग

f(आ) Bh to have a very p. abode बहुदुःस्ववासम् ind

BhP not very p. नातिकृच्छ्र a p.act अयःशूलम् Pan 5.

2.76 a p. and bloody discharge of urine मूत्रसंगः

Susr p. childbirth(?) आवयम् Ar 8. 20 p. discharge

of urine मूत्रकृच्छ्रः, मूत्रकृच्छ्रम्

Susr p. occurrence

आर्ति f p. state (especially in disease) कृच्छ्रता

Susr p. (through the idea of) separation विरहविरस

Santis p. to the sight दृशि MBh, Hariv, etc, दृशनि

Susr, BhP, दृशि MBh p. to the touch स्पर्शनिष्ठ

VI (in med) a particular p. condition of the vagina

विष्कृतयोनौ f Susr very p. सुदुर्लभ इ(आ)

MBh, R, etc (as disease) सुकष्ट Susr

महाकुज (Śārngs), महाकुज Susr सुदुर्लभ

सुदुश्चर

Mn, Sūryas .

painfully कृच्छ्रम् ind R 4.22.7 — कृच्छ्रेण

instr ind (in comp) Pāṇ 2.3.33, R, Susr, etc, कृच्छ्रात्

abl ind MBh, R, etc — सवेदनम् ind Dhurtas .

very painfully सुदुश्चरम् ind MBh, R, etc .

painfulness n व्यथीकता, व्यथीकलम् .

paining adj पीडन _____ व्याथक् f(इका)

_____ प्रनाथेन (ifc) Bālar _____ उपतापिन

Mh, Kāvyaḍ, etc _____ उपतापक, उपतापन BhP _____

संतापन BhP _____ प्रातापन Mh, F, Susr,

प्रतापिन (ifc) _____ दाहिन Mn, Mh, Shartr

etc — अभ्यमनवत् Nir — मन्थिन W

मर्दन f(ई) MBh, Kāv, etc .

not paining अपीडयत् , अपीडा .

paining others अन्येषतापिन् Kāvyaḍ .

paining n पीड़नम् P, Kām, Pājat _____

प्रवाधनम् MBh, प्रवाधना Jātakam _____ सैतापनम्

W _____ उत्तापनम् Heat _____ उपतापः Sak 122.2

(v.l. for अनुताप) Susr _____ प्रतापनम् MBh,

Susr _____ अभ्यमनम् Nir _____ प्रमाथः MBh, Hariv

_____ वमनम् L .

the paining of others (?) परादि m or f L .

painless adj निर्दुःख MBh, Kathās _____ अवेदन

Susr _____ अव्यथ L _____ (as a tumour) अकुज

Susr _____ (as a tumour, etc) अकुज f(आ) Susr

_____ नाक ChUp 2.10.5 _____ निरति Car _____

प्रशाम SBr .

painlessness n निर्दुःखत्वम् Bhāshāp _____

अव्यथत्वम् Bhpr _____ अनार्ति f .

painstaking adj कृतश्रम Bh, R, etc ^{कृतश्रम} ~~निर्दुःखत्वम्~~

paint vb आलिख् आलिखति

Bh, R, Hariv,

VarBrS, Mesh, Ragh, Mālav, etc समालिख् समालिखति

VarBrS, Kathas, Sarvag, Ucat विलिख् विलिखति

Gol, Bh, etc लिख् cl 6 (Athap 28.72)

लिखति (rarely लिखते) Br, etc लिख्

caus लिखयति (लिखापयति) Yājñ अभिलिख्

निविश् caus निवेशयति (चित्रे) Śak

न्यस्य न्यस्यति, न्यसति (with चित्रे)

निर्मि निर्मिती

TS, AV, Br, निर्मिति

Kāv, Pur,

(with चित्रम्) 'Sak, Das _____ निर्मा निर्मिमीते

TS, AV, Br, निर्माति Kav, Pur, (with चित्रम्) 'Sak,

Das _____ वर्ण cl 10 (Dhātup 35.83) वर्णयति

Yāñ, Das _____ (e.g. the teeth) उल्कष उल्कषति

VarBrS _____ रञ्ज or रज caus रजयति

(only AV) and रञ्जयति, रञ्जयते AV, etc _____

कव cl 1 कवते _____ पिञ्ज cl 2 पिङ्ग

Dhātup 24.18.20 _____ लिङ्ग cl 10 लिङ्गयति Dhātup

to cause to paint लिख् caus लेश्वरति ।

लिखापयति SankhSr, Mn, etc .

to have anything painted अभिलिख् caus tathā .

paint n रागद्वयम् Pāṇ 4.2.1, Sch रङ्गः

BBh, Susr, Lalit, रङ्गवस्तु n Pañcar रञ्जनम्

वर्णकः, वर्णकम्, वर्णिका AitAr, SankhGr, etc (ifc

f अका) (as an arrow) प्राञ्जनम् AV

वर्णिका Susr .

any vessel containing paint वर्णकूपिका L free from

p. अनाञ्जन a line of p. रागनेखा Mālav p. especia-

lly as a cosmetic अञ्जनम् the red p. with which bride

and bridegroom are marked at weddings वर्णकम् L a

streak of p. रागनेखा Mālav white p. श्वेताञ्जनम्

Pancā .

paint-brush n लेख्यचूर्णिका L — दूषिका

L .

painted adj I आलिखित VarBrS, Kathās, Ragh, Sak

etc — आलेख्यसमर्पित Ragh 3.15 —

चित्रलिखित Kathās 122.44 — लेख्यगत MBh, Hariv

— लेख्यमय f(ई) Bhī, Sch, लेख्यरूप Kāv —

लेख्य BhP — लिखित Kāv, VarBrS —

अर्धलिखित

Bcar

चित्रित

MBh 2.6, Hariv

8945, Susr, etc

चित्रभूत

MBh 14.281

सचित्र

MBh

विचित्रित

MBh

विचित्र

f(आ) W

वर्णित

MBh, Kāv, etc

वर्णक्रमय

f(ई) Santik

II निर्मितराग

Kum 4.20

पटगत

MBh

पटस्थ

Hariv

रक्त

f(आ)

r, Grās, Mn, etc

etc

रञ्जित

MBh, Kāv, etc

लिपिकर्मनिर्मित

Sis

half painted अर्धलिखित Sāk having a n. body

विचित्रदेह W having p. horses चित्रव० Hh one

who has p. वर्णितवत् p. by one's own hand स्वहस्तोलिखित

Hh the p. deer कुण्डलिन m L p. in the manner stat-

ed यथाभिलिखित VarBrS a p. lotus-flower

लेख्यपद्म Kav p. on the surface चित्रतल W a n.

room चित्रगृहम् RV a p. wall चित्रभित्ति f WairUp,

Mricch, Kathās p. with clouds वर्णचित्रित Sak perceiv-

ing that anything is (only) p. यथालिखितानुभाविन

Sak (said of a sketch) transferred to (a portrait, i.e

' p. ') अपि॑त Ragh 17.79, Śak, Kum 3.42 .

to be painted अलि॑रव्य _____ लि॒खित॑व्य

Śak _____ ले॒खनी॑य Yājñ, Sch _____ ले॒ख्य Yājñ

_____ वर्ण॑नीय Bhⁿ, Śah, Sarvad, वर्ण॑यितव्य Śamk .

a painted piece of cloth पटः Vājñ, Kīd .

painter n चित्रकृत m Parvṛ, Kathās 5.28, Subh

चित्रकः L रङ्गजीवकः, रक्त m L

रङ्गकारः Bhṛ, रङ्गकारकः Hariv, रङ्गजीवः L

रागिन् m L रञ्जकः Mn 4.216 वर्णन

m L वर्णारः (only L) वर्णचारकः L

लिखित m Viddh कक्षावैशकः L,

कक्षावैशकः L कृणु m L तौलिकः, तौलिकः

L पटकारः L मालिकः L सत्सारः

L स्नेहिन् m L (a son of an architect

by a Gandhikī) चित्रकरः (Pāṇ 3.2.21) Parāś, Paddh,

चित्रकारः m 5.5028, R 2.90.18, Sāh (son of

an architect by a Śūdra woman) चित्रकरः (Pāṇ 3.2.21)

BharmavP 1, चित्रकारः m 5.5028, R 2.9018, Sāh,

चित्रकर्मेन् m (son of an architect by a gandhi-

ki) चित्रकृत m VarBrS, Kathās 5.28, Subh (a

son of an architect by a Gāndhikī) चित्रकमेन m

(son of an architect by a Śūdra woman) चित्रकृत m

VarBrS, Kathās 5.28, Subh .

one who paints लेखकः MW .

a female painter रजयित्री VS nail p.

लेखकः I. a portrait p. उपमात् mfn L .

painting adj रङ्गिन् W _____ वर्णक f(इत्ता)

Rājat .

painting badly अवलिख Pan 6.2.157 , seq, sch .

painting n 1 I चित्रक्रिया Mh 4.1360 _____

चित्रकूलम् Kathas 71.82 _____ चित्रलिखनम् In 2.240,

Sch _____ चित्रीकरणम् Phatup 35.63, चित्रीकारः

Lalit 19.102 _____ आलेखनम् _____ (the act of)

लेखाविधि m Melatim _____ आलेख्यलेखा _____

लेखा Sak (v.l.) लेख्यम्

आलेख्यम् अलेखा 3hp व्यासः

Kav, etc वर्णनम्, वर्णना .

1 II (the floor, wall etc on festal occasions)

आलिम्पनम् L निगु m पुस्तकर्मन

n W लिपी f, लिपी लिपिकर्मन n

विच्छिन्ति f Sak, Sis चित्रविद्या .

(prob) the art of painting sectarian marks on the

fore head विशेषकच्छिद्यम् a brush for p. वर्णिका L

a slab (for p. on) फलकम् (फलकः g अर्थ्यादि

ifo f आ) Kāv, Yājñ, Sch, Talit ' a stick used in p. '

वर्णकदण्डकम्

~~वर्ण~~ वर्णकदण्डः, (VarBr⁹ a tablet for p. चित्रफलकः

Kathās 117.24 .

to excel in painting विवर्ण विवर्णयति

Uttarar .

unable to paint अविलिख mfn Pān 6.2.15 , sec

Sch .

2 I चित्रकम् Hariv 7074 --- चित्रप्रतिकृति

f Hariv 7812 — चित्रकर्मन — n Sak 6.⁴/₅ (v.l.)

Kathās 55.36 — चित्रकर्मन — n R 7.28.41, VarBrS.

Kathās 6.50, In 3.64, Sch — चित्रपटः — Hariv 16001,

pas, Kathās, चित्रपटिका W, चित्रपटः Hariv 10069

— चित्रफलकः — Sak, Vikr & Ratnāv (in Prakrit)

Ratnāv & Kathās (ifc f आ) Sāh .

divided streaks of painting (esp. the separating or

distinguishing marks on the forehead, nose, cheeks, breasts

and arms, which denote devotion to Vishnu, Krishna etc)

भावितच्छेदाः m pl Hariv, Nesh, VP nail-p. नखलेखा

one who lives by p. the teeth दन्तलेखकः Kas on

Pan 2.2.17, 6.2.73 the p. of the bride by the bridegroom

and of the bridegroom by the bride वर्णकम् L p. the

body (esp. after bathing) परिक्रमन् n Bh, Kālid p.

the eyes अक्षिसंस्कारः L p. the person हरितालकम्

a pencil for p. वर्णिका L .

decorated with painting चित्रवत्

mfn Ragh 14.

25, Hcar 5 one of whom there is nothing left but a p.

आलेख्यशेष

mfn Ragh 14.15 represented in p.

लेख्यगत

mfn Bh, Hariv skilled in p. ? चित्रज्ञ

mfn skilled in the art of p. चित्रकर्मविद् mfn W .

pair vb मिथुनाय Nom मिथुनायते Pan 8.1.15,

sch मिथ cl 1 मैथति, मैथते .

to be like a pair (of anything) युगलाय Nom

युगलायते Kāv to cause to p. मिथुनी कृ मिथुनीकरोति

TS, SBr to represent a p. (of anything)

युगलाय Nom युगलायते Kāv .

pair n द्वैदम् L, द्वैदम् TS. Br, MBh, Kāv,

etc द्वैतयम् Yājñ, Kāv, Pur द्वैती

Naish, Pājat, द्वयम् मिथुनम् MBh, मिथुनः

(male abd female) मिथुनः युगलम् (rarely

m ifc f आ) Kāv, Pur, Pāncat, युगलकम् Kathās,

युग्मम् Śāṅkhya, Yājñ, P, etc युगम् (ifc

f आ) GrŚrS, MBh, etc युक्तकम् Pat युज

m Pāncar युग्मकम् (ifc f आ) Vet

जकुटम्

जकुटम् (L, Sch यमम् L यमलम्

L, यमल — युतकम् (L) — सैद्यटिका

L — सम mf(आ)n VarBr3 — सैद्यटिका L .

any pair मिथुनः RV, etc forming a p. यम mf(आ)

or द्व)n RV, etc — मिथुन mf(आ)n like a p.

युगलायित mf(आ)n (ifc) Kav one of a p. यमः RV, etc

a p. of acrid substances क्षारद्वयम् Bhpr a p. of anima-

ls गोयुगम् Bh 12.13, Pancat a p. of clothes of any

kind वस्त्रयुगम् Kathās a p. of garments वस्त्रयुगम्

Kathās a p. of horses अश्वगोयुगम् ' a p. of men '

मिथुनम् representing a p. युग्मयुगलवित mfn (ifc)

Kav the state of forming a p. मिथुनत्वम् AV, etc together

with the p. समिथुन mf(आ) n 3Br .

being in pairs युज mfn (mostly ifc) Lāty,

In, 10th, etc (carriage) drawn by 2 p. द्वोग mfn Tand-

yaBr ' free from p. of opposites ' विगतद्वन्द्वः L

going about in p. युग्मचारिन् mf(इणी) n 1ttarar ' go-

ing in p. ' मिथुनिन् m L ' — ' मिथुनेचरः

Hariv in p. द्विशः ind Kātyār, 3uśr possessing 3 p.

(Yaśovīrye, aīśvaryaśriyav, jñāna.vairāgye) त्रियुग्म

mfn R 7 .

paired adj मिथुन f(आ) — मिथुन f(इ)

- BhP — यमल f(आ) Susr .

' paired off ' व्युत्क्रान्त pl (with दुन्दुभ) .

to become paired मिथुनी अस (only Pot) SBr,

मिथुनीभू मिथुनीभवति

SBr, ChUp .

pairing n मिथुनम् TS, etc .

palace

place n I प्रासादः Adbhṛ, h, Kav, etc _____

सौधम्, सौधः Bh, Kav, etc _____ सुधामयः (with

or scil. प्रासाद) L _____ अट्टाणिक L _____ रम्यम्

(ifc fआ) RV, etc _____ माडि m L .

II अवरोधः L _____ उपकारिका L _____

उपकारी — उपकारी — कीर्ति Inscr

कीर्ति f (Pan 3.3.97), प्रासाद L

नन्दोवर्तः VarBrS 53.32, नन्दोवर्तम् L नृपगृहम्

Var, Rajat, नृपमन्दिरम् Rajat नृपालयः R

नृपास्पदम् Rajat भवनम् (भवनः अर्धर्थादि)

Mn, MBh, etc मन्दिरम् MBh, Kāv, etc राजगृहम्

Kathās राजधानम्, राजधानक्रम, राजधानिका

L, राजधानी MBh, Kāv, etc राजनिवेशनम्

R राजवसति f h विच्छन्दकः, विच्छनः

L विशिपम् Un 3.145, Sch वेरमन m Apast

साटालः or साटालम् (?) (v.l. for

साटाल) Bhadrab साटालः (?) (v.l. -

साटाल) Bhadrab सुयामुनः L .

being in a ^{palace} place हर्म्यस्थ mfn MW belonging to a

kings p. राजगृहम् mfn g व्यूमादि belonging to a

p. प्रासादीय mfn W, प्रासादा mfn Sil the buil-

der of a p. ^{११} साधकारः Bh the court of a p. ^{११} हर्म्याङ्गणम्

MW ^{११} साध्याङ्गणम् Vas the entrance of a p.

नृपतिद्वारम् VarVogay the flat root of a p. सौधतकम्

Ragh a garden belonging to a p. भवनोद्यानम् Malatim go-

ing up into a p. प्रासादरोहणम् a golden p. हिरण्यविमितम्

Ś3r great Indra's p. महेंद्रमन्दिरम् Vik a great p.

महाहर्म्यम् Rājat a kind of p. विनीदः L a kings

p. राजसौधः, राजसौधम् Pāncad _____

राजमन्दिरम् Kām, Kathās, Pājat _____ भूपतिवेश्मन

n L _____ भूमत्सभम् L the level root of a p.

१११ सौधासङ्गः Ragh living in a p. हर्म्यचार mfn

Krishnaj _____ हर्म्यभाज _____ mfn moving in a p.

हर्म्यचर _____ mfn Krishnaj a p. rate भवनद्वारम्

Patnav _____ सिंहद्वार _____ f Kathās, सिंहद्वारम् Kathās,

Rajat p. of a king देवगृहम् Mālav 5. $\frac{11}{12}$ _____

अन्तर्नगरम् R a p. of a particular form सुन्दरः

L the p. of a supreme monarch (esp. one with 7st ories)

विमानः, विमानम् MBh, Kāv, etc the p. of an

emperor विमानः, विमानम् MBh, Kāv, etc the p. of Indra

११
वज्रयन्तः _____ Buddh. a p. of particular form सुनन्दः

L (v.l. सुन्दर) a p. on a high road मार्गहर्म्यम्

Kathās relating to a king's p. राजगृहक mfn g धूम्रादि

royal p. राजधामन Rajat — नृपसभम् L a seven

storied p. विमानकम् (ifc) R standing on (the roof

of) a p. प्रासादस्थ mfn Hal the top of a p. सौधमूर्धन

(Prab), सौधमूर्ति (cat) m Prab, सौधाशिखरम् ,

सौधाशिखरम् Prab, सौधाग्रम् Rajat the turret of

a p. सौधमूर्धन (Prab), सौधमूर्ति (cat) m Prab,

सौधाशिखरम्

सौधाशिखरम्, Prab, सौधाग्रम् Rajat .

प्रासादियति

to imagine one's self to be in a palace प्रासादिय Nom

Pāṇ 3.1.10, Vārtt 1, Pat .

a palaestra prepared for wrestling and boxingयक्षराज m L .

ⁿ
palāṇin n शिबिका MBh, R, etc, शिबीरथः

L नृवाह्यम् Heat वह्यम् AV

आन्दोलिका Das इसा Pāṇ Comm

उयनम् L दोला MBh, Kāv, etc पर्यंकः

Kaushīp, MBh, Kāv, etc, also पर्यंकः Pāṇ 8.2.22,

पर्यङ्किका Kād (prob) पुंशानम् APrāt, Sch.

नरयान मनुष्यशानम् MBh शानम्

RV, etc शाप्यशानम् L राजशानम्

RhP (with bearers relieving one another)

९१ वैनीतकम्
 वैनीतकः, १ L — शिरस्का V .

a bearer of a palanquin काहारकः a covered p.

हयनाम L, उयन a kind of p. पीठकः, पीठकम्

Karand reclining on a p. वह्यशीवन mf (अरी) n AV .

having the weight of 50 Palas पञ्चाशत्सलिकं mfn Yājñ

Heat | .

the Palāsa tree विपर्णकः L — विप्रप्रियः L

together with a P. tree सपलाश mf(अ) n .

palatable adj स्वादु f(वी) PV, etc

आस्वादवत्, आस्वाद्य स्वादनीय MBh स्नाद्य

Balar रसनीय MBh रस्य MBh

रासन Pan 4.2.92, Sch काकुद् AitBr 7.1

सम्पन्न AsvGr, MBh, R

all kinds of palatable food सर्वरसाः m pl, सर्वरस

(abc) SarnGP having p, water (as a stream) आस्वाद्यतोय

f(आ) Hit one who makes p. स्वदयितृ TS .x

to make palatable स्वद, स्वाद caus स्वदयति

स्वदयत

RV, TS, Br, Mn

— स्वद, स्वाद — P RV,

VS .

palatal adj तालुज सुस्र 4.22.57, (the

letters i.e. & ai c ch j jh n̄ y s̄) तालव्य Siksh, RPrāt,

V̄rāt, (a letter) तालुस्थान RPrāt, San̄khSr

वर्गीय Pāṇ 4.3.64, Sch .

palatals -यकारवर्गः, -यवर्गः.

palate n तालु n rarely m (MBh 14.568, Hariv

14273, BHP 2) VS 25.1, Maus', RPrat, Susr, etc, तालुकम्

(g यावादि) Heat 1.9.414 (ifc f आ), ~~am~~

तालुका W, तालूषकः Yajñ 3.87 — काकुद्,

काकुत् f PV 1.8.7, 6.41.2 & 8.69.12, (Naigh 1.2,

Nir 5.26), काकुदम् L, ~~am~~ काकुद् mfn Say

वक्त्रदलम् L .

a disease of the plate तालुकम् (g यावादि)

Npr having a badly formed p. विकाकुद् mfn Pān 5.4.148'

having a high p. उल्काकुद having the p. of a crow

काक तालुकिन mfn Comm on Pāṇ 5.2.128 ' p. thorn '

(W. of a disease of the palate with children) तालुकण्टकः

Npr relating to the p. तालज्य mfn Susr 3.8.15 the

soft p. तालरुण्डिके f du Yājñ 3.98, पुला L

लम्बिका, सुधासावा L.

palatial adj प्रासादीय , प्रासादा Sil .

a palatial dwelling सौधवासः , सौधालयः

Inscr .

pale adj पाण्डु SBh, MBh, Kāv, etc, पाण्डुक L,

~~पाण्डुर~~ f(आ) R, Var, Susr, etc, ~~विपाण्डु~~

Kāv, Susr, विपाण्डुर f(आ) Kāv, Sāh, ~~आपाण्डु~~

VarBrS, ~~पाण्डुगात्र~~, ~~आपाण्डुर~~, ~~पाण्डुर~~

f(आ) SBh, etc — वितर्ण f(आ) MBh, Hariv, P,

etc, ~~मभिन्नवर्ण~~ Megh, ~~दीनवर्ण~~ MBh 3.

15677 विच्छास f(आ) Kāv, Kathā, BhP, ~~म~~

विच्छायित ध्रुवकः L (as a maiden)

मनोरूप f(आ) Car सित f(आ) MBh, Kāv,

etc हरित f(आ, हरिणी) RV, etc .

appearing pale पाण्डूवभास susr, ~~म~~ हरितप्रभ

Hariv growing p. वैराग्यम susr, Kām grown p. अपरवत्

śak having p. leaves पाण्डुपत्र (पाण्डुपत्रता) Var

having the colour of the m on in the morning i.e. p.

मालति Mālatim a horse (described as one

of a p. red colour) वीरुस्वानः L a little p.

स्तौकपाण्डुर BhP looking p. पाण्डुवभास Susr made

very p. परिपाण्डुरित Balar, Vcar a p. brown colour

इषसाण्डु m a p. colour पाण्डुकः p.-faced

पाण्डुमुख f(ई) Kathās, विवर्णवदन MBh

p. greenness शुक्ल हरितः L a p. leaf पाण्डुपत्रम्

Sak p. red इषद्वक्त, श्वेतरक्त L,

कमल TS 7.3.18.1, AV 8.6.9 p. re'ness श्वेतरक्त

^{white}
p. (with colour) पाण्डु m W p. with ^hfight हरित

f(आ, हरिणी) RV, etc p.-yellow सेराळ f(आ) L

p. yellowness सेराळम L quite p. अभिजाण्डु Kir

slightly p. आपाण्डु VarBrS very p. परिपाण्डु Kālid,

Ratnav yellowish p. हरितपाण्डु Susr .

to become pale आपाण्डुरी-भू Kum .

to dye pale-red पाटली रक्त Kā having a ivine

p. red colour दिव्यपाटलः Mbh 1.2374 .

paleiness in पाण्डुता, पाण्डुत्वम् Mbh, Susr, etc,

पाण्डुगात्रता Susr, आपाण्डुता विवर्णता

Mbh, Hariv, R, etc विवर्णभावः Ragh .

chalklike paleness पूरितः Car 5.1 & 12 .

palisade n आफलकः R 1.70.3 .

palish adj आपाण्डु VarBrS आपाण्डु
शिविका

palkee n शिबिका Bh, R, etc .

~~xxxx~~

pall n वासस n MW .

pallet n वर्णपत्रम् L .

palliating trouble क्लेशनाशन mfn .

palliative adj अवतर्पणम् ^{susr} _____ क्लेशापह

W .

pallid adj विपाण्डु ^{Kāv, Susr,} विपाण्डुर f(आ)

^{Kāv, Sāh} _____ पाटल f(आ) ^{Kaus', Var, Kāv.}

pallor n पाण्डुरागः .

palm (of the hand) n १ तलः, तलम R 2.

104.17, Sak, Ragh 6.18 .

being in one's palm तलगत mfn Year 14.11

(in Chiromancy) certain protions marked out on the p.

क्षेत्रम्

VarBr3 68.7 he open p. of the han -पण्डितः

L, चर्परी L ' p.-fight ' (clapping the hands)

तलयुद्धम् the palm of the hand करतलम् R, Susr,

BhP, etc, पाणितलम् AsvSr, Mn, Bh, etc,

तलम्, तलम् (without कर etc) Bh, Hariv, P,

Susr, तालिकः L (v.l. for तालिका s.v. तालक)

तालिका Hariv 9920, पाणितलम्,

पृथः SBr the p. of the hand with the fingers extended.

अलम्बुषः L, फर्परीकः Un L.20 resting in the

p. of the hand करतलम् mfn W .

the having the palms of the hands and soles of the

feet well (and equally) placed (one of the 32 signs of

पादलता

perfection) सुप्रतिष्ठितपाणि-१ Charms 83 having the n.

turned upwards (said of the hands) समुत्तान mfn Cat,

उत्तान

holding the hollowed p. together as if to

receive alms कृताञ्जलि mfn Mn, Bbh, R holding the

hollowed p. together as if to receive an offering कृताञ्जलि.

mfn Mb, Bbh, R the hollowed p. filled with water offere

to ancestors जलाञ्जलि m Cān, Amar, Kathās, Rajat 4.

284, Sarvad (ifc जलान्जलिक) hollowing the p. and

then rising them उदञ्जलि mfn pas joining the p. of

the hands for obeisance कृतान्जलिपुर mf(आ) n R 1.

39.9 joining the p. of the hands in token of respect

करपुटः strokes with the p. and with swords

तलसि m pl Wh 2.70.17 the two hands joined with

the open p. brought together सै हतलः L .

2 ± as big as a palm तालमत्रि mfn Wh 1.4f

as high as a p. तालमात्रम् ind R 3.50.19 bright as

a golden p. tree कनकतालाभ mfn a golden p. सुवर्णतालः

MBh the fan p. तृणवृक्षः Npr having a single p. tree

(as a mountain) एकताल mfn Ragh 15.23 a kind of

p. दुडी L, दुटा, भूमिखजूरिका (Bhpr),

भूमिखजूरी (L), भूयुक्ता L a kind of p.

tree सिंहलास्थानः L made of the p. तालमय mfn W

the new shoot of the Tal or p. tree वण्डरः (only L)

'p. bannered' (Bhishma) तालकेतु m Bh 5f p.-juice

तालगर्भ VarBrS 50.24, तालजम् L, तालकी L

a p.-leaf तालपत्रम् Kād 2.28, तालीपुट Kār,

तालीपुट a p. leaf used as a fan तालवृन्तम्

Wh, I, Susr, etc a p. leaf (used for writing) तालङ्कः

W the p. tree गुच्छपत्रः L, तृणद्रुमः L,

दीर्घदण्डः L, दीर्घपत्रः L, दुरारोहः L,

दुमेश्वरः L (use for making flag staffs)

ध्वजद्रुमः L, महोन्नतः L, लाङ्गुलम्

L, लेख्यपत्रः, लेख्यपत्रकः, लेख्यपत्रकम् L the

stem of the p. पीलु

m L the Tāl or p. tree

दीर्घद्रु, दीर्घतरु m L, दीर्घवृक्षः, दीर्घपादपः L,

~~दीर्घ~~ दीर्घस्कन्धः L a tree resembling the wine p.

विशालपत्रः L the vine-p. तुणराज m R 6,

तुणराजः MBh 4, Hariv, तुणराजन m Hariv 3722,

~~तुणेन्द्रः~~ तुणेन्द्रः MBh 13 the wine p. मधुरसः L,

~~पत्त्रिन~~ पत्त्रिन m L to win the p. पताकां ह Das,

Vcar, ~~पताकां लभ~~ पताकां लभ Das, Vcar .

the juice of palms तारिका Kulārṇ .

Palma christi एरण्डः

Gus'r, Pañcat, etc

०शाप्रपुच्छकः

L

हस्तपर्णः

L .

falling of a
the noise cause by palm-fruit तालशङ्कुः Hariv

3715 +

as tall as a palm tree तालप्रमाण mfn Bear a

kind of p. tree (the leaves of which are used for writing

on) लेखार्हः, लेख्यः L .

palmistry n सामुद्रिकविद्या mf, सामुद्रिकम् Das .

familiar with palmistry सामुद्रिकविद् mfn VarBrS

versed in p. सामुद्रिकज्ञ mfn L .

made of palmyra wood ताल mf(ई Pan 4.3.152)

Mn 11. ⁹⁶ the p. tree तालः Viddh 2.13, तालः, ~~तालः~~
97

(Borassus flabelliformis, producing a sort of spirituous

liquor) तालः (Siddh napuns 25, Sch), ~~तालः~~

तालदुमः, ~~तन्तुनिर्गसः~~^L, ~~तरु~~ तरुजः

Heat 2.1.317, ~~महोन्नतः~~^L, ~~लेख्यपत्रः~~,

लेख्यपत्रकः, लेख्यपत्रक^L a corve of p. trees

तालवनम MBh 6.5441, Hariv 3704, BhP 5, (in a

hell) .

having colour and taste and smell and palpability

रूपरसगन्धस्पर्शवत् mfn Kan possessing colour and p.

रूपस्पर्शवत् mfn Kan .

palpable adj स्पर्शवत् Tarkas, Bhāṣān. etc

स्पर्शवत् Vajracch, स्पर्शवत्

स्पर्शिनं Fat on Pan 5.2.95 स्पर्शिनं Pan

4.2.92 , Sch (as darkness) सूचिभेद Megh, Hit

palpable and audible स्पर्शशब्दवत् Bhṛ .

palpitare vb स्पन्द cl 1 (Dhātup 2.12) स्पन्दते

(rarely स्पन्दति) Parā, Car, MBh, etc — आस्पन्द

आस्पन्दते R — प्रस्पन्द प्रस्पन्दते (~~स्पन्दते~~)

ep. also प्रस्पन्दति) MBh, Ragh, Susr — प्रस्फुर

प्रस्फुरति PI, etc — स्फुर cl 6 (Dhātup 28.

95) स्फुरति ' (m.c. also स्फुरते) Kaus, MBh, etc

— चल cl 1 चलति MBh, etc .

palpitating adj

स्फुरित

Kāv, VarBrS, Pañcat

परिस्फुरित

Uttarar

विस्फुरित

पनिष्पद

f(आ) AV .

' of a palpitating body ' (the fish of Ophiocephalus

aurartiaecus) चलदंडः , चलदंडः कः

L .

palpitation n हृत्कम्पः L — हृदयकम्पः

NW — स्पन्दनम् AsvGr, Kricch, etc — स्फूर्ति

f Bhpr — आक्षेपः Susr, Kum 7.95, Kād —

इङ्गितम् — विधु m A 9.8.22 — व्यथा

(with हृदि, हृदये) Susr .

palpitation of heart हृत्तासः, हृत्तासकः Vālatīr

Susr, Car .

' palsy ' अवबन्धः —. भङ्गः L .

a convulsive palsy of the lions आद्यवातः / Susr.

a paltry gift दातकम् .

pan pering the belly

कुसिंभरि

mfñ Pāṇ 3.2.26,

Vārtt .

pan n कोष्ठिका Bhpr — पिठर f(ई)

MBh, Var, etc, पिठरकः, पिठरकम्, पिठरिका ^{रिका} pivyāv —

अग्निष्ठः R — कटाहकम् L — पचानिका I

लोहा L — सूपः L .

an earthen pan रथाग्नि P, Pr, Sr^c fried in a p.

कन्दुपक्ष mfn W an infernal p. आग्निरवदा Kāranda

a kind of p. कोष्ठः Kaus, Pat, Car, Bhpr

उमकयन्त्रम् Bhpr a metal p. लोहम् f L a p. for

baking flour पिष्टपचनम् Susr, पिष्टपाचकम् L roasted

in an iron p. (as bread, cakes etc) कान्दन mfn W .

(an oblation) offered in eight pans अष्टावपात्र

mfn VS, AitBr, SBr .

the Pān or betel leaf

पान

L .

the fourth part of a pana

चौडी

L ~~maximex~~

a fine amounting to 12 (panas)

द्वादशक

mf(इ)n (with दम) Mn 16 p.of cowries प्रतिक

mf(इ)n Pān 5.1.25, Vārtt 2 .

panacea n सिद्धौषधम् Bhām — महौषधम्

Kāv, Kathās — परायणम् Car .

a pan-cake made of rice flour भ्राण्डजा .

a species of Pandanus with yellow blossoms

को
कनककोर

L — कनकपुष्पी

L — कनकप्रसवा .

Pandanus odoratissimus

जम्बालः, जम्बुलः L,

जम्बुलः Hariv 5371

लृणवृक्षः Npr

कण्टकदन्ता

L

कण्टकदन्ता

L

कराहणम्

Nigh

— ककचच्छदः L, ककचत्वच m Npr, ककचा

L

गन्धपुष्पा

चक्षुष्यः

L

चक्षुष्य

L — चामरपुष्पः L — छिन्नकटा L —

तीक्ष्णपुष्पा L — दलपुष्पा, दलपुष्पी L —

दीर्घपत्रा L — द्रोणीदलः L — धूलिपुष्पिका

L — नृपप्रिया — फरेन्द्रः L — पंस्तुका L

— पंस्तुका L — पुष्पचामरः L — वतीनकः

L — विफलः L — व्यञ्जनः (once for

व्यञ्जनम्) L — शिवदिष्टा L — श्लेष्मधनः L

— सुगन्धिनी L — सूचिका L — सूचिपुष्पः

L — रत्नीभूषणम् L — स्थिरगन्धा L —

स्वर्णकेतकी L — हनीलः L — हलीमः,

हलीनः, हलीमकः L — हेमकेतकी L — हेमा

L .

coming from the tree Pandanus odoratissimus

केतक mfn Ragh 4.55 the tree P. odoratissimus

केतकः MBh, R, Megh, etc, केतकी (g गौरादि

Ganar 40) Gīt, Vet, Sāh, SivaP — केतकः MBh, R,

Megh, etc, केतकी (g गौरादि Ganar 46) Gīt, Vet,

SivaP the plant P. odoratissimus अमरपुष्पः, अमरपुष्पकः

इन्दुकीर्तिकी L कामरवङ्ग, देना L the

flower of the P. odoratissimus tree कैलकम् L the fruit

of P. odoratissimus लुण्डून्म m f n L.

pandemonium पिडावसभम् L.

pander n कुण्डाशिन m L — कुण्डिन m

L — भगभक्षकः L — वेद्याधरकः Kāv .

Pandit पण्डितः Bh, Kāv, etc — मेधाविन्

m L — मनोविन् m V — कष्टि m Hariv 3588,

SkandaP — गीष्पाति m (Pāṇ 8.2.70, Kās) L —

दोषरः W — दास्त्राचरणः W — सुधी m

L — नागरः (L) — विज्ञानरः V —

विधानम्: L — विदग्धः W — विबुधः Kāv,

Kathās, Pañcat, etc — वेदि m L — वैद्यः W.

panegyric n प्रशंसावलि f Balar — गुणगानम्

W — स्तुतिगीतकम् Kathās — स्तवः RV, etc

— स्तुति f RV, etc — आश्लेषः Rach

— प्रतिसंधानम् L — (on a prince in prose or

verse) विरुदः, विरुदः, विरुदः Sah — विरोधोक्तिः

f W — सामीची L, वन्दना .

a detailed panegyric विरुदावलि, विरुदावली . Year

the p. of professional bards भोगावली Bālar, Pratāp

the p. of professional encomiasts भोगावली Bālar, ~~Pratāp~~

Pratāp .

panegyrist n स्तुतिपाठकः Pāncar — रत्नावकः

W — रत्नावकः BhP, Sarvad — आयतसर m

Kāty on Pān 4.2.178 — अवसरपाठकः Nalac —

(descended from a Kshatriya father and 'aisya mother)

कीटकः L — प्रतिशेभः L — प्रतिसांधानिकः

L — मङ्गः _{रव} L, मङ्गधः — रेभः RV, AV —

वर्णनादिन् m L — वैबोधकः Kir — वीरसू

m W .

a kin of panegyrist मधुकः L a p. of a king

(whose duty also is to proclaim the hour of day) वैतालिकः

MBh, Kāv, etc (esp.) the proclamation of a p. नान्यद्योषः

MBh, R ~~as~~ a professional p. मञ्जुलपाठकः Paś, Pāśvan .

door panel द्वारपक्षः (ĀsvGr), द्वारपक्षकः

(Kād), द्वारपट्टः Kathās the double p. of a door अर्नी

f L occupying only one p. एकपद mf(आ, ई)n Heat

एकपादिक mfn Heat the p. of a door कपाटी, कपाटम्

(कपाटी L) MBh, BhP, Pañcat, Īricah, etc, कपाटकः

कपाटिका Bh, BhP ~~xxexp~~ — कवाट mfn

P, Naish, etc, (कपाट) — कवटी L, कवाट

the same p. एकपदम् AgP .

pang n हृच्छोकः AV, Paiff — हतापः mfn,

ThP .

a pang of grief हृदयशोकः Pān 6.3.51 .

the pangs of child birth प्रसववेदना Pāncat —

आवसम्

AB 8.6.26 .

panic n भङ्गः Rājat — विद्रवः Bhar, Sāh,

etc — (in dram) (one of the 7 divisions of the

Bhanikā) साध्वसम् (ifc f आ) Sāh .

general panic in a country पाकः .

panic (priyamgu) गौरवहरी Npr, गौरी _____

(priyamgu) गौरी पुष्पः L .

black panic इयामकडु m L _____ मशुका L p.

grass दुवा RV, VS, Br, MBh, etc _____ महावरा L

(prob) p. seed प्रिमडु n Susr, Bhpr _____ प्रिमडु

m f VS, TS, Br, Kaus a kind of p. seed (several varieties

are cultivated as food for the poor) कडु f VarBrS,

Comm on SBr, etc कडुकाः, कडुका Susr, कडुगू f L

कडुका m VarBr a variety of p. (Panicum italicum

) कडु m L , कडु yellow p. मागवी L .

panicle (as of corn etc) n मञ्जरम् Bhpr

(used as probing rod) त्रालिका L. ~~xxxxxxxxxxxx~~

on the panicle (of a plant) उपतलम् ind Was

on Pan 5.2.121 a p. of flowers (?) कलशम् Car

a p. of Kusa grass turned eastward. प्राक्तम् W a p.

of Munja grass

मुखे पीकतूलम्

Pan 6.3.63, Sch with-

out a p.

अपतूल

mf(आ)n TS .

having panicles (of Kusagrass) turned towards the

east

प्रानतूल

mf GrS, Mn, BhP .

panic struck

भयविपुत

mf .

Panicum dactylon

दूब

PV, VS, Br, IBh, etc

_____ विरजा IBh दूब _____ अमरा L _____

तिरुपर्वन् f L _____ भागवी L _____ मण्डली

L _____ रुहा L _____ लता L _____ (the

blossoms are white and compare to the eye of a fish)

शकुलशकः L _____ हरितालिका L _____ हरिताली

L .

Panicum frumentaceum राजधान्यम् VarBrS

तृणबीजः, तृणबीजकः, तृणजो^{तमः} L मिबीजः L

(a kind of cultivated millet) इयामकः L

इयामकः — सुकुमारः

a grain of Panicum frumentaceum इयामकतण्डुलः

SBr grains of P. frumentaceum इयामकाः m pl the

grass P. frumentaceum अनिप्रियः L made of P. frume-

ntaceum इयामक mf(इ)n TS, Srs, etc.

Panicum italicum प्रिमडु m f VS, TS, Br, Kaus,

प्रिमडु का SamavBr — अनुप्रिमडु वः m or f pl SBr

(a kind of grain) अत्यन्तरुनुभारः कवडु m L,

कडु — धानिका L — पीततण्डुलः Gal,

पीततण्डुला L, पीततण्डुलिका — पीता L,

महाज्योतिष्मती — भावसा L — रत्नकडु m L

— रसा — लता L — वातुलः L

— श्रीहिराजिकम् L — दूद्राती L —

सर्वतः दुभा L .

a white variety of *Panicum italicum*

मुसली

L (v.l. मुसली, मुसली) .

Panicum miliaceum

अणु

m VS, SBr 14, PundUp

अणुप्रिमङ्गलः m or f pl SBr चीनकः

Heat 1.3, (चीनक) KatySr, Paddh चीनककडु

f L, चीनककडुनी Gal चीनः also चिन्त L

जीरः L मुनिप्रिमः L (accord to

some) श्रीहिभेदः L — श्रीहिराजिकम् L —

रुममाकः L .

bearing to Panicum miliaceum आणवीन mfn Pan 5.

2.4 a field of (anu) P. milaceum अणवम Pan 5.2.4

fit to bear P. miliaceum आणवीन mfn Pan 5.2.4

together with P. miliaceum सचोनक mfn Park .

Panicum spicatum

काटः

W.

Panicum verticillatum

क. ५ गुनी पत्रो

पणधा

L

पणधा

L

पणधान

L

.

a red variety of Panicum italicum

होमिका

L.

one who studies the work of Pāṇini only for the sake

of setting boiler rice ओदनपाणिनीयः Kās on Pāṇ 6.2.69

Pat on Pāṇ 1.1.73 .

prevailing in the Pāṇjāb पाञ्चनद mf(इ)nxxxx

MBh a price of P. पाञ्चनदः Var relating to P. पाञ्चनद

mf(इ)n MBh .

nant rb उ-धूस उ-धूसि^{ति} Bhatt _____

ध्वस् cl 2 (Dhātup 4.61) ध्वसिति (Ved and ep.)

also ध्वसति, ध्वसते) RV, etc — मुञ्च cl 1

प्रेथति, प्रेथते RV, ĀsvŚr .

panther n चित्रकः BSh 7.1320 (चित्रक c)

Pāncat _____ चित्रकायः L _____ दीपिन m AV, Hariv

BSh, etc _____ जिह्वापः L _____ पृदाकु m L _____

दादूतिः L _____ वरः L .

belonging to a panther पैप mf(इ)n Susr a

mongrel breed between a tigress and p. मेलोमिश्रः L

a species of small p. मेहिन m (only ifc) L.

panting adj सोच्छ्वास R, Pratāp स्वसन

RV, SāṅkhBr, VarBrS फुफ्फुकारक f(इका) L

(prob) स्वदिन 8.33.2, स्वभूतशब्द, शब्दं कुर्वत्

panting n उध्मः — चघेरध्वनि m Kad 2.

205, 3.624 — व्युत्कारः Balar 8.27 — द्योत्कारः

NarasP — प्रोथथः RV — (the act of) श्वसथः

RV, SBr — श्वासः R, Kathās, BhP — (as a horse)

स्नानः RV .

pantomime n

नटनम्

Kautukas

नृत्यम्

MBh, Var, Kāv, etc .

a kind of pantomime

महूधरी' ikr

looking at a

p. नृत्येक्षणम् .

pantomimically

साधनम्

Sak .

any pap

ओदनः, ओदनम्

PV, AV, SBr, Sh, etc

a p. made of ground sesamum seedsपतलोदनम्

Kas on

Pāṇ 2.3.45 .

paper

n

पत्रम्

Kav, Rajāt, Pānc, पत्रः

Sakat,

(ifc f आ, इ) — कागदम् — कापिसः,

कापिसम् I gana बिलवादि) W .

a paper of correctionsकुट्टिपत्रम्a p. onwhich the auspicious moment for a marriage etc is noted

down

लखन पत्रिका

NW

a written p. granting assuranceof safety

अभयपत्रम्

(a modern term)

' p. unguent '

पत्राञ्जनम् L .

papitate vb

भुर् भुरति , भुरते

RV .

on a par with

प्रति

indon a p. with i.eequivalent to thousands

सहस्राणि

प्रति

PV

to be on ap. with

प्रतिभू

प्रतिभवति

(acc)

SBr .

parable n

उत्प्रेक्षा

— उपदेशाद्यविवक्षम् .

parade n रवळूरिका L , रवळूरी Gal .

a Pāro-dhenuka who proclaims orders महु m L .

paradigm (in gram) n नामकः .

a collection of paradigms of declension शब्दरूप-

प्रकाशिका .

paradise n देवलोकः — देवनिवासः

— अपरलोकः — अमरपुरम् Bhatt —

नान्दनम् SV, AitUp — पर m L — पुर

m L — रमति m (only L) — घः —

सुरवाधारः L — सौरिकः L — हः

(only L) .

(esp.) Indra's paradise नन्दनम् ITh, Kāv, etc

— (esp.) ++++ (to which the souls of virtuous mortals are

transferred until the time comes for their re-entering

earthly bodies, this temporary heaven is the only heaven

of orthodoxy Brāhmanism, it is supposed to be situated on

mount Meru) स्वर्गः, सुवर्गः RV (only 10.95.18) AV,

etc procuring p. स्वर्गद, सुवर्गद mfn Pāncar, स्वर्गप्रद,

सुवर्गप्रद Kāv Svarga or p. इन्द्रलोकः ŚBr, Mh, R, etc

— शक्रभवनम् L, शक्रभुवनम् W, शक्रलोकः Mn,

R the tree p. कल्पः L, कल्पतरु .

Musa paradisiaca

अंशुमत्फला
~~शक्रलोकः~~

paragon n. ^{दुर्लभाः} ~~मायिका~~ Wh, E, etc. ^{मात्रिका} ~~प्रसारः~~

Balar .

paracraph n. ^{प्रसारः} ~~आधिकरणम्~~ at ^{अधिकरणम्}

— अधिकारः .

at each paragraph ^{प्रत्यधिकरणम्} in Nyāyam a short

p. (in books) प्रश्नः Col etc .

parallax n अवनाति f VarBrS, Sūryas

इतिहास .

the longitudinal palallox हरिजम् Sūrys the moon

s p. in longitude उन्नयनम् Sūryas, Gol p. in latitude

नाति f Sūryas (in astron) the rule for calculati-

ng the moon's p. in longitude उन्नयनविधिम् vertical p.

उन्नयनम् Sūryas, Sch .

parallel adj समान्तर — सम f(आ)

RV, etc _____ (rhet) (in which a parallel is drawn

between two different objects by stating some common char-

acteristics belonging to both) प्रतिनिरूपणा Kāvyaśāh,

Kuval, etc .

a parallel line मञ्जरी Gīt, śāh, मञ्जरिका

a p. passage युष्मकम् Setub 11.99, Sch p. setting forth

of a proposition प्रतिप्रयोगः Sarvad .

paralysis n स्तम्भः. (ifc f आ) MBh, Kāv, etc

संस्तम्भः W स्तम्भता sah विष्टम्भः

W सुप्ति f Susr प्रसुप्ति f

भेदः Susr वधः Susr आनिकः

पुष्पाङ्गः L ग्राहः भङ्गः L

वक्त्रग्राहः L स्तोभः Malac, चेष्टाविघातः

paralysis of the thigh उरुस्तम्भः Susr, Kathās

करग्राहः Car उरुस्तम्भः Car

उरुस्तम्भः उरुग्राहः AV 11.9.12, MBh 5.2024,

1 6.5680 p. of one side पक्षनधः Carn Bhpr, पक्षान्धातः

Car, Susr p. of speech वाक्यग्रहः Susr p. of the arms

भुजस्तम्भः Bhpr p. of the arms and the back विश्वाची

Susr p. of the hands कोप्यम् Susr p. of the heart

हृदयसंघट्टः Campak .

paralytic adj सुप्तत्वच¹ Susr — सुप्तमांस

Susr.

paralyze vb स्तम्भ्, स्तम्भ् cl 5,9 (Dhātup 31.7)

स्तम्भेति, स्तम्भ्नाति P, etc — स्तम्भ्, स्तम्भ्

caus स्तम्भयति, स्तम्भयते¹ Susr — संस्तम्भ् caus

संस्तम्भयति¹ Halac — विष्टम्भ् caus विष्टम्भयति

विष्टम्भयते¹ MW — स्तम्भ् cl 1 स्तोभते^{10.34} Dhātup

paraly²zed adj संस्ताम्भित MBh, Kāv, etc

स्ताब्ध MBh, Kāv, etc स्ताम्भित Kathās

निस्ताब्ध निष्ताब्ध MBh, R, Susr

सुप्त जड f(आ) Ragh 3.68, Sak, etc

स्पृग्नाति L .

not paralyzed (3) अनिस्ताब्ध. ke

becoming paralyzed (3) दुःखनम Car one who has p.

less स्ताब्धपाद Susr one whose body is p. स्ताब्धवपुस्

Paris p. on one side पश्चात् SBr p. with joy

हवेज

NW .

' paralyzer ' (N. of one of the five arrows of

Hama deva) स्तम्भनः Cat .

paralyzing adj स्तम्भन f(ई) Kāv, HParis

स्तम्भकार (prob) IM — विकारिण् Suśr .

paralyzing n ध्वः W — निदोषीकरणम्

Bhpr — स्तम्भनम् Wās, Balar — स्तब्धीकरणम्.

paralysing Indra's arm (one of Śiva's heroic deeds)

नम्
जम्भारिभुजस्तम्भ Balar .

paramount adj अनीश — अनीश्वर f(आ)

any paramount object परम् (ifc f आ) p. sove-

reign राजाधिराजः Tīr — मुरमनृपः L m

मुरमराज m मुरमराजन m L.

paramour n जोर: RV, VS, TBr 1, Lāṭy 1.4.4

उपपति m VS 30.9, n, Yājñ, Kathās पापपति

m L चेरक: L कुजति (with भरि)

mfn Rajat 3.507 धातु m 'as परमज:

Panc महानग्न: AV, Sankhār लङ्क: L, लङ्क.क

बधूमु वरासन: L लङ्क: L

वेक्ष्यापति m Kav.

begotten by a paramour जोरजातक n 9.143 a

child by a p. जोरजन्मन m Thām 4.46, जोरजात:

VarYogay 4.47 — आरगर्भः Nār (Parāś 1. $\frac{38}{39}$.1.31)

having a p. आरिणी RV intercourse with a p. औप । पत्यम्

sh 10.29.20 living together with a wife's p. सहोप-

पतिवेदमन् mfn Vishn, Yājñ one whose wife has a p.

आरिन् m Hir the p. of a Brahman's wife ब्रह्मचारः

RamatUp — ब्राह्मणीगामिन् m the p. of a Brahmani

woman ब्राह्मणीगामिन् m the p. of a harlot कामकूटः

L — कुम्भः L a p. of a married woman आरः

SB 14, Lāty 1, Yājñ, etc (ifc f आ- Rājat 6.321, Hit)

the p. of an unchaste woman माहिषिकः L the n. of a

prostitute भुजंगः Kāvyad, Sāh the p. of a woman

marries after her younger sister दिधिषु वपाति m. 12.

1211 the son of a p. अव्ययकरणः Gaut together with a p.

रजजार mf(आ)n lit an unblushing p. अधमः

(a woman) who has killed her p. जारद्वी SankhGr 1.16.

4, ParGr 1.11.3 a woman who has a p. जारिणी RV 10.

34.5. ~~xxxxxxxx~~

a couple of paramours जारद्वयम्

parapet n सूचकः only L .

the parapet of a wall कोटिशिरसु n Gal .

paraphernalia n परिछद्दः R _____ (as the

vessels at a sacrifice etc) उपकरणम् KātyŚr, Sāṅkh-

Gr, Yājñ, Īn, etc _____ व्यञ्जनम् Kāv .

the paraphernalia of a king राजोपकरणानि n pl

VarŚrS, Kathās the p. of government राजोपकरणानि

n pl 13h p. received by a woman at the time of marriage

पारिजायम् Vas, पारिजाय .

paraphrase n ०५१२०५१ MaitrUp, Hariv, etc .

explanatory paraphrase गमनिका TPrāt, Sch,

Jain, Sch .

paraselene n प्रतिचन्द्रः P — प्रतिशशिन्

m Var.

parasite n पीठकेलि m L, पीठमर्दि. 4.674,

राजप्रिय Nilak — कापटिकः W. ~~xxxxxxxxxxxx~~.

~~xx x~~
~~xxxxxxxx~~
a kind of parasite सलूनः ~~7-~~ SarngS a p. plant

वशिनी L.

a kind of parasitic form

लोमदीपः Car —

लोमादः Car a p. plant काकरोहा L.

parasitical adj पात्रेन दूत काकरोहा (pl) ४ पात्रे समितादि

and युक्तारोहादि — पात्रे समित (pl) ४ पात्रे समितादि

and युक्तारोहादि .

a kind of noxious parasitical animal

कोकः AV

5.23.4, 8.6.2 a kind of v. plant लृक्षमक्ष्मा L, नक्ष्मा

मृदुमरुपिणी L a kind of p. worm मकेरुक्कः Car

महाकुहः Bhpr, Car — महागुहः SarnGS

तेलिह Car, SarnGS a p. plant उपदी L —

कामवृक्षः L — गन्धमादनी L — जीवन्तीका

L — जीवन्ती L — परपुष्पा L — वन्दकः

L, वन्दका — वन्दनम् AT, Bhpr — वन्दारः

L — वन्दा (only L) — वन्द्या L —

वृक्षादनी L a p. plant whose roots attach themself-

ves to another plant वृक्षरुहा L.

parasol n आतपवारणम् Ragh 3.70, 9.15

आतपनिवारणम् VarYog — उष्णवारणम् Kum

उष्णक्षम L — छत्रम् WatyGr 21.3.6, Gobh,

Kaus, AsvGr 3.8, AdbhBr, In, etc (ifc छत्रा MBh 12.

933) — छत्रकम् Heat 1.7.268, छत्रिका Heat

1.323 & 1446 — छायामित्रम् L — उत्कूटः L

— स्वर्परः L — गोत्रम् L — चक्राङ्गम् L

— तिलउम् Un, Sch — तृपत् m Un 2.85, Sch

— प्रतापत्रम् BhP — प्रोतोत्सादनम् L — (?)

शतशालाका divyāv — साधृतम्

सारङ्गः (ifc f आ) .

bearing a parasol छत्रधारिन् mfn Mricch 5. ¹¹ —
12

carrying a p. छत्रधारणम् Mn 2.178 (ifc) Paṇ 4.4.62

Pat a female p. bearer छत्रग्राहिणी Kād furnished

with a p. छत्रिन् mfn MBh 13.739, Hariv 14205 , R

1.3 — छत्रवात् mfn Susr 1.10.1 having a p.

shaped head छत्राकारशिरोरत्नम् mfn divyāv not having a

p. अपचक्षत्र mfn Kathās the office of a p. bearer

छात्रिक्यम् s पुरोहितादि the officer watching over

the royal p. छत्रपाति m Sinhās 23.⁰/₁, छत्रपः W

the p. and shoes छत्रोपानहम् (Pāṇ 5.4.106, Kāś) Mn

2.246, MBh 13.4641 a p. bearer छत्रधरः (Pāṇ 6.2.

75, Kāś) R 3.58.3, Pāṇcat छायाकरः L ~~xxx~~ p.

flowered ' (the Tālaka tree) छत्रपुष्पकः Bhpr

' p. leaved ' (Alstonia scholaris) छत्रपर्णः L ' _____ '.

(Hibiscus mutabilis) छत्रपत्रः L a royal p.

कनकदण्डम् Git a small p. छात्रिका Kāś 6.177

using a p. छत्रधारणम् Mn 2.178 (ifc) Pāṇ 1.4.62,

Pat a white p. पुटोटजम् L .

to use as a parasol छत्रीक Kād 3.983, Kathās

69.150 .

विभागीक विभागीकरोति
to parcel out विच्छेदयति Pancad

विधा विदधाति, विधत्ते
विधा विदधाति Sukas .

cover for binding a parcel of papers

साहित्यिकः . L

a string which keeps together a p. काचनम्, काचनकम्

L a tape which ties or keeps together a p. काचनम्,

काचनकम् L .

parch vb 1 I उच्छुष caus उच्छोषयति MBh, R,

Sarng — शुष caus शोषयति AV, etc .

2 I भृञ् cl 6 भृञ्जति, भृञ्जते RV, GrSrs,

etc — परिभृञ्, परिभृञ्जत only pr p —

संतप् संतपति

R, Susr, VarBrS, etc .

III भृञ् cl 1 भृञ्जते Dhātup 6.17 —

रिञ् cl 1 रेजते Dhātup 6.19, Vop .

parched adj 1 I परिशोषित Cat विशुष्क

Bh, Kav, Kathās शुष्क f(आ) RV, etc .

2 I कन्दुपक्व W अवभर्जित BhP

परिशुष्य Susr सम्शुष्य Susr .

belonging to preparation of parched grain अभ्युषीय,

अभ्युष्य, अभ्युष, अभ्योषी, अभ्योष्य mfn (gana)

अपूपदि) a burnt oblation of p. grain (गो जा हुति)

~~अपूपदि~~ f Baudh p. grain (esp. rice grain) (गो जा ;)

(गो जा ;) m f pl VS, etc a quantity of p. grain (गो जा)

m Vs 23.8, Mahīdh .

one who parches शोधयितु m Sāy .

parching adj उच्छोषण Bhag, उच्छोषणम् R

शोषण f(ई) Nir, ITh, Susr परिशोषण

MBh (v.l. परिशोषिन्) — रुष (ifc) .

the parching arrow of Kama (the god of love) केशटः

L.

wishing to parch विश्रप्तु Bhatt .

parching n परिशोधयाम् FBh .

parchment n चर्मन् n W शिल्लि शिल्लि f W

शिल्लिका W — शिल्लि W .

the parchment stretched at the ends of a drum

मार्जना Balar 2. $\frac{24}{25}$ p. tree चर्मद्रुमः L, चर्मवृक्षः

Hariv 12681, चर्मवृक्षः Susr L.11.7 .

pardon vb I क्षम क्षमते (ep. also क्षमति)

MBh, R, etc — अभिक्षम् RV 2.33.7 — मृष

cl 4 (Dhātup 26.55) मृष्यति, मृष्यते (in RV only

accord to Dhātup 17.57, also cl 1 मषति, मषते) MBh

— मृष caus (or cl 10 Dhātup 34.40) मषयति,

मषयते RV, etc .

II अभिमह Sah — अवसृज RV 7.86.5

— नियत् caus नियतिमतिः W — मृड् cl 6

(Dhātup 28.38) मृडति (मृचति) cl 9 मृङ्गति

(31.44) cl 10 मृडयति (मृडयति-) मृडयते,

मृडयति 32.117, RV, etc वह cl 1 वहति, वहते

BhP विमुच विमुच्यति, विमुच्यते Git, BhP

(a sin) विश्रय caus विश्रयति RV 4.12.4

(sin) श्रय, श्रन्त्य caus श्रयति, श्रयते

RV (a sin) संदशस्य Nom संदशस्याति

RV 3.7.10 समनु सा समनुजानीति, समनुजानीते R.

to ask any one pardon for anything श्रम् caus

श्रमयति, श्रमयते (acc) (acc) MBh, Bhag, Pañcat

to beg a person's p. for प्रत्यनुनी, प्रत्यनुनयते

(acc) MBh to beg p. for निह, निह्नवते (rarely

निह्नवति) Br, GrSrs .

pardon n पमुपासनम् sāh .

begging pardon निहूयः. Say on Aitr 1.26 (also

निहूयन Gobh) p. to be given by any one for क्षन्ताभ्यम्

impers (gen abl) Msh 1.40.53, Kathās 119.53 .

par onable a j सहनीय F, Hariv .

pardoned adj क्षान्ता (gana प्रियादि) MBh,

Pāncat, (Pāṇ 3.2.188, Kār) — क्षमिर MBh 2.1582

— क्षितिर्ग Bhartr .

to be pardoned क्षान्तव्य Mn, MBh, R, etc —

क्षान्त्य MBh 2.1577 & 1582 — क्षमितव्य RV

5.24.7 — क्षमणीय MBh, R .

one who pardons

क्षन्तु

mf'n MBh 13.4873 .pardoning n दण्डनिधानम् MBh 12.6559 & 9964

मृडनम्

BhP .

pare vb त्वष्ट cl 1 त्वक्षति thātup .

pared adj तष्ट I — कृष्ट Mn, Susr

तनूकृत L .

anything pared विदलम् Gaut, HarkP, Susr p. finger

nails खण्डकः (g अक्ष्मादि) W .

to be pared उद्धुर्य .

parent n सम्भु n Pāṇ 3.2.180, Kās .

parents पितरौ m du PV, etc — मातापितरौ

m du (Pāṇ 6.3.25, Sch) Śrī, Un, MBh, etc — ओणी

m (or f ?) du RV 9.101.14 — मातरपितरौ m (nom

du) Pāṇ 6.3.32 — मातरौ , f du PV 3.33, 7.2.

5, मातरापितर RV 4.6.6, पितरामातरा Pāṇ 6.3.33 —

गुरु m du MBh — जनित्राणि n pl AitBr 2.6,

जनित्रौ m du Un, Sch .

' having no material parent ' अनुपपादकाः m pl

a spiritual p. गुरु m RPrāt, AsvGr, PārGr, Mn, etc .

for one's parents गुरुभिः (acc) ind R 2.63.36

p. and other venerable persons गुरुनः m pl Mn 4, Vikr

5.10, Kathās p. in law एवञ्जुएवङ्गुरो m du (L) ~~एवञ्जुएवङ्गुरो~~

m pl (Kathās) एवञ्जुएवङ्गुराः m pl (Kathās).

one one parentare एक जात mfn Mn 9.148, 182

superior to p. आति जात mfn .

parental adj मनो जव L .

insertion of a parenthesis

वाक्यगर्भितम्

Pratāp .

parhelion n प्रतिसूर्यः var, (प्रतिसूर्यक)

— प्रत्यर्कः var, प्रत्यादित्यः A Paris, HCh .

Paridhi after Paridhi मयापरिधि ind ManSr .

the parietal bone. पेटु m L .

paring n तक्षणम् KātyŚr 22.6, Gaut 1.29, Mn 5.11

115, etc — तक्ष — तन्मूकरणम् Pān 3.1.76.

an instrument for paring तक्षणी, तक्षिणी L.

Parivrajak n त्रिदण्डिन m Yaṅn 3.58, MBh. etc .

park n क्रीडावनम् — कृत्रिमवनम् —

उद्यानकम् R — उद्यानम् Yājñ, R, Megh, Sak,

Pāncat, etc — पुरोद्यानम् MBh, R, etc —

मृगकाननम् Kathās — मृगयारण्यम् Kam —

मृगवनम् Raah — वाटः MBh, Kāv, etc .

' a deer park ' (N. of a place where Gautama Buddha

first preached) मृगदावः MVB 402 a p. for recreation

संवाहः MBh, Hariv a pleasure p. केलीवनी Sāh .

paronomasia (of which various kinds are enumerated)

यमकम् Kāvyaḍ, Vām, etc — वणिक् प्रासः Vām

— श्लेषः Vām, Kāvyaḍ, Sāh, etc .

a kind of paronomasia काञ्ची यमकम् —

संदष्टकम् L (in rhet) — (in which a verse or

part of a verse identical in sound but different in meaning

is repeated) समुद्गः Kāvyaḍ 3.54-56, समुद्ग यमकम्

Bhaṭṭ, Sch, समुद्गकः, समुद्गकम् L p. at the beginning

and end of a verse (Bhaṭṭ 10.11) पादाद्यन्त यमकम् p. at

the beginning and in the middle of a verse (as Bhatt 10.15)

मध्य

पादादियमकम् p. at the beginning of a verse (Bhatt 10.4)

दि

पादादियमकम् p. at the end of a verse (as Bhatt 10.3)

न्त

पादयमकम् p. within the Pādas पादयमकम् Vām p.

within the single verses

पादयमकम् Vām .

paroxysm (supposed to be possession by an evil spirit)

) उपसर्गः (३ gana न्यङ्कवादि Pan 7.3.53) Susr

(of a disease) वेगः Susr .

cessation of the paroxysm of a disease वेगपरिक्षयः

Susr .

Parra goensis कटु वनणः L — दीर्घमुरनी

ApSr 15.19.4, Sch — मधुक्कः L — शिरवारिन्

m L .

the bird Parra jacana टिटिभक्कः L Sch, टिटिभक्कः

L , टिटिभः Gaut, Mn 5.11, Yājñ 1.172, BSh 12, etc ,

टिटिभ P. jacana कटु वनणः L — दीर्घमुरनी

ApSr 15.19.4, Sch a species of chicken (P. jacana or

Goensis) कटु वनणः L P. jacana मधुक्कः L —

दिश्वरिन् m L the aquatic bird P. jacana जलकुक्षुभः

L the aquatic bird P. goensis जलकुक्षुभः L .

parricide n पितृघातकः athas, पितृघातिन् m

Rājat, पितृघातः RāmatUp पितृहन् m AV Paipp

पितृवधः RāmatUp पितृहत्या MW .

parrot n शुकः RV, etc — कीरः Vet, etc

' — ' (a wife's brother) नाञ्जीरः L —

किङ्किरातः (gana किङ्कुमादि) L — कुमारः L

— दाडिमप्रियः & दाडिमभक्षणः L — प्रियदर्शिनः L

— फलादनः L — फलादानः L — बाहुजः

L — मञ्जुपाठकः L — मेधातिथि m L —

रक्तपुण्डः, रक्तपादः L — रजकः L, शुक —

वक्रचञ्चु m, वक्रपुण्डः, वक्रनक्रः L — वचः L

— वाग्मिन् m L — क्षीमत् m L — सुक

AV 1.22.4 — हरि m L .

a female parrot

इकी

MBh, Pur a kind of p.

कृष्णाङ्गः

Gal

नृपाश्रितः

(only L)

पीतचञ्चु

m Gal

पीतवर्णः

Gal

शतपत्रः

L (with red stripes on the neck and wings) राजइकः

L a kind of p. with red stripes on the neck and wings

प्राज्ञः

L like a p.

इकवत्

ind MM a nose like

that of a p.

इकनासिका

MM

a p. in a cage

पञ्जरइकः

Mricch a p. kept for pleasure

म्रीकाइकः

A

a p.

kept in a house गृहशुक्रः Amar a p. 's tongue

शुक्रजिह्वा Susr reddish like a p. शुक्रबभ्रु mfn VS,

MaitrS the rule of the p. (who was causelessly frighten-

ed by) the Nalika plant शुक्रनालिकान्यायः a species of p.

राजकीरः L the state of a p. शुक्रता, शुक्रत्वम्

Kathās, Uttamac. ~~xxxxxxxxxx~~

' beloved by parrots ' (the pome granate tree)

शुक्रवल्लभः L dear to p. शुक्रप्रिय mfn VS a flight

of p. शौकम् ह रवण्डिकादि the mythical mother of p.

fabled as daughter of Kāśyapa इकी the mythical mother

of p. fabled as the wife of Kāśyapa इकी .

to become a parrot इकी भू इकी भवति

Kathas

Parsee वचार्यः L .

parsimonious adj व्ययपराड. रत्न f(इ) Yajñ 1.83

— अव्यय f(आ) — संयमवत् Kathās .

parsimony n कोपव्ययम् Nit, etc — अव्ययः ,

parsing n पदच्छेदः Siksh .

a species of parsley अजमोदः, अजमोदा,

अजमोदिना.

part vb विभज् विभजति, विभजते Mn, MSh,

etc परिच्छिद् Siddh प्रया प्रयाति

MSh, Kav, etc रह् cl 1_ (Dhātup 17.82) रहति

MSh 1.5199, (v.l.) (hair) विचि विचिनोति,

विचिनुते VS (the hair) विनी विनयते

GrSrs विभु विभुयेति, विभोति (instr) RV,

AV विवृ विवृजोति, विवृणुते HParis .

to part asunder स्फुट् cl 6,1 (Dhātup 28.80, 9.44,

8.7) स्फुटति, स्फोटति, स्फोटते (Ā only in Dhātup)

S3r, etc — उज्जृम्भ उज्जृम्भते BhP — उत्पट्

pass of the caus उत्पाद्यते Susr — विद्रु विद्रवति

MBh — विलभ विलभते KātyŚr to p. from

विमुञ्च विमुञ्चति, विमुञ्चे (instr) Śank —

अतिक्रम — त्यज् cl 1 त्यजति IsU p 1, Mn,

MBh, etc — विसृ ऀ (instr) Rv to p. with

परिमुञ्च परिमुञ्चति (acc) Kāv — व्यावृत्

व्यावर्तते (rarely ण) (instr or abl) Paṇḍ, Kathās

to p. with for a certain price

दातुम् मूल्येन

to be parted (as hair) विवृत् विवर्तते

(rarely P) TUp .

so as not to part

अविवेचम्

ind ^{कम्} ^{/ /} AsvSr, अविवेच

ind [/] ApSr .

